

30

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona načinjenog tokom sudske postupke, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o originalnom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti usklađena sa transkriptom na engleskom jeziku.

1 P: Juče, kad smo završavali sa radom, ja sam Vas pitao nešto o nekoj
2 izjavi gospodina Izetbegovića i sad ću Vas podsetiti na to što je on rekao. On
3 je rekao da bi žrtvovao mir za suverenitet Bosne i Hercegovine, ali ne bi
4 žrtvovao suverenitet za mir.

5 Da li biste se složili sa mnom da to može da se reformuliše na taj način
6 da se protumači da on, gospodin Izetbegović i njegovi saradnici žele suverenu
7 Bosnu i Hercegovinu i da bi više voleli da tu suverenu Bosnu i Hercegovinu
8 dobiju mirnim, putem. A ako je to nemoguće mirnim putem, onda su spremni da to
9 dobiju bilo kojim drugim putem. Zar nije tačno da on to želi da kaže?

10 O: Pa, ja se ne bi s tim složio. Ja mislim da on želi da kaže da je
11 država suverena. To je jedna razumljiva izjava. Kada neka država dobije
12 nezavisnosti, onda su vođe te države obično vrlo ponosne na tu činjenicu.

13 On ovde priznaje tu da ponekad je korišćeno nasilje protiv njegove Vlade
14 i to jeste realnost. Njegova Vlada nije bila ta koja je otpočela nasilje već se
15 njegova vlada našla pod napadom. I on, zapravo kaže da će se oni braniti. Ja bih
16 to tako tumačio, gospodine Stewart.

17 Isto tako bih hteo da Vas pitam, kad je on dao tu izjavu?

18 P: 27. februara 1992. godine. To je bio datum koji sam Vam ja juče dao i
19 mislim da je to tada bilo.

20 O: To je, dakle, izjava koja je dala uoči referendumu koji je bio 29.
21 februara i 1. marta 1992. godine. I ja mislim da je to jedna tipična izjava koju
22 daju visoki rukovodioci, vođe jedne zemlje koja treba da postane nezavisna i
23 suverena. I ja ovde ne vidim nikakav zao motiv.

1 I kao što sam ja juče spomenuo, on nije imao vojsku. Svi u Bosni su to
2 znali. Prema tome, mislim da bi bilo glupo to tumačiti na onaj način koji ste Vi
3 spomenuli.

4 P: Gospodine Okun, ja bih rekao da sam Vam ja dao ovaj datum 27. februar
5 1992. godine, ali moj klijent mi kaže, gospodin Krajišnik mi kaže da je to bilo
6 1991. godine. Prema tome, ja mislim da on to bolje zna. I šta biste rekli na to
7 da je to rečeno u februaru 1991. godine?

8 O: Pa ja bih to prokomentarisao na isti način.

9 G. STEWART [simultani prevod] Samo jedan trenutak, molim Vas, časni
10 Sude.

11 [Odbrana se savetuje]

12 G. STEWART [simultani prevod]

13 P: Gospodine Okun, Vi ste svedočili u utorak, i to se nalazi na strani 5
14 transkripta. Govorili ste o razgovorima koji su vođeni 16. aprila 1992. godine.
15 Samo da proverim je li to bilo 1992. godine. Jeste. Ovaj put sam pogodio
16 godinu.

17 Dakle, 1992. godina i strane su i dalje raspravljale Cutileirov plan i
18 kartu od marta 1992. godine. To je karta koju su prihvatile sve tri strane kad
19 je još bila u fazi nacрта, a onda je bosanska Vlada krajem marta 1992. godine
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 povukla svoj prvobitni pristanak. Dakle to je bilo na umu doktoru Karadžiću i
2 onda je on izneo ovaj argument da se podele po etničkim linijama i da neće da
3 se vode borbe posle donošenja konačne odluke o karti. Dakle, to je bilo na
4 jednom od vaših sastanaka 16. aprila 1992. godine. Onda Vas pitaju, doktor
5 Karadžić kaže Vama i sekretaru Vanceu da jednom kada bosanski Srbi dobiju
6 teritoriju, oni će prestati da vode borbe. Vi ste rekli "da" i to je bio jasan
7 zaključak koji se mogao izvesti na osnovu te izjave jer odlučivanje o karti je
8 upravo to znalo /prevod engleskog transkripta: "odlučivanje o karti znači
9 odlučivanje o tome tko ima šta"/. Dakle kad on kaže da neće da vodi više borbe
10 posle donošenja konačne odluke o karti, to je jasno.

11 Pitanje koje želim da Vam postavim se nadovezuje o ono o čemu ste
12 pričali tokom glavnog ispitivanja, i interesuje nas da li Vi smatrate da je ova
13 izjava doktora Karadžića bila iznenađujuća?

14 O: Možete li, molim Vas, reći na kojoj je to strani?

15 P: Strana 80 i 81.

16 Ne, zapravo, oprostite. Vi mislite na koju stranu u dnevniku se ja
17 pozivam. Dakle, u Vašim oznakama je to strana 80 i 81.

1 O: Evo, našao sam to.

2 Da. Dakle, ovo su bile reči i Koljevića i Karadžića. Tako to stoji u mom
3 dnevniku. Oni su rekli "nećemo više voditi borbe pošto se odluči o karti".
4 Dakle, na to ste se Vi pozivali. I to je značilo da jednom, kada bosanski Srbi
5 postignu svoje vojne ciljeve, osvajajući onu teritoriju koju su želeli da
6 osvoje, a znalo se da je to bilo praćeno etničkim čišćenjem, onda bi oni
7 postigli prilično toga.

8 Takođe, skrećem Vašu pažnju gospodine Stewart na sledeću belešku u mom
9 dnevniku gde oni govore o pravu veta. Oni su hteli da postoji ovaj mehanizam
10 veta. Dakle, to je još jedna varijanta, još jedna reformulisanje njihovih
11 ciljeva. Nisu oni svaku put ponavljali svih svojih šest ratnih ciljeva, ali ovo
12 je bila jedna razumljiva izjava koja je odražavala njihove teritorijalne
13 ambicije. I to se podrazumevalo pod rečju "karta" jer karta zapravo je simbol
14 za teritorije.

15 Jesam li ja odgovorio na Vaše pitanje?

16 P: Da, jeste. I takođe ste tokom svedočenja u sredu rekli nešto što se
17 može naći na strani 8 i 9 zapisnika. Pitali su Vas o podacima koje ste dobili o
18 Tadeuszu Mazowieckom, i ovo se tiče logora, centara za pritvaranje i tako
19 dalje. Pitali su Vas da li su informacije koje ste dobili iz ovih raznih izvora

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 bile u skladu jedna sa drugom. Vi ste rekli "da". Onda su Vas pitali da li ste
2 se Vi i sekretar Vance se sastajali sa rukovodstvom bosanskih Srba, uključujući
3 i gospodin Krajišnika, i da li su oni znali da ste Vi znali o raširenoj praksi
4 etničkog čišćenja. Vi ste odgovorili: "Da. Mi smo im više puta o tome
5 govorili." Onda Vas je gospodin Tieger pitao kakav je bio njihov odgovor, da li
6 su oni pokušali da poriču da je došlo do etničkog čišćenja. Vi ste rekli: "Ne,
7 oni uglavnom to nisu poricali i uglavnom su isticali da je došlo do genocida
8 protiv njihovog naroda, protiv srpskog naroda u Drugom svetskom ratu..."

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, Vi čitate i to suviše
10 brzo.

11 G. STEWART [simultani prevod] Da, hvala što ste me podsetili.

12 P: Dakle, oni su obično odgovarali da je protiv Srba bio počinjen
13 genocid u Drugom svetskom ratu kao i u periodima pre toga i da u to vreme,
14 1992. 1993. i 1991. godine je takođe bilo zločina protiv njih.

15 Dakle, ovaj tipični odgovor koji ovde opisujete mi zvuči kao da ste Vi
16 opisali odgovor gospodina Karadžića. A šta biste rekli da li je obično doktor
17 Karadžić na taj način odgovarao na Vaša pitanja?

18 O: Da. Obično bi odgovarao doktor Karadžić i gospodin Koljević zato što
19 su oni bili pričljiviji i češće su govorili nego gospodin Krajišnik. Kad su
20 njih trojica bila zajedno ili kada je doktor Karadžić bio zajedno s gospodinom
21 Krajišnikom, odgovor bi takođe bio isti.

1 Vezano za ovo gospodine Stewart, trebao bih takođe spomenuti da u Ustavu
2 Republike Srpske koji je bio usvojen od strane Skupštine kojom je predsedavao
3 gospodin Krajišnik u februaru 1992. godine., dakle uoči referenduma, Ustav
4 bosanskih Srba je precizirao da teritorija na koju su pretendovali bosanski
5 Srbi i koju su oni formirali - ja sad ovde parafraziram - dakle, da ta
6 teritorija bi takođe uključivala i ona područja koja su i nekad bila područja
7 bosanskih Srba, ali gde je nad njima izvršen genocid u Drugom svetskom ratu
8 tako da su zbog toga Srbi na tim teritorijama činili manjinu 1992. godine.

9 Ja sad ovde parafraziram, ali videćete ovde da su oni u Ustav uneli taj
10 koncept da polažu prava na one teritorije koje su trebali imati 1992. godine, a
11 koje su obuhvatale po njima i onu teritoriju gde su oni činili manjinu, i to
12 činili manjinu zbog genocida koji je izvršen u Drugom svetskom ratu, kao što
13 sam Vam već objasnio. Ja to sad spominjem zato što to nije bio samo proizvod
14 njihove kreativnosti, nisu oni to ubacili u Ustav samo zato da bi se o tome
15 vodila debata, već zato što su oni istinski smatrali da imaju pravo na tu
16 teritoriju; da bi to trebalo da povrati stvari na ono stanje kakvo je postojalo
17 ranije. S tim što je to podrazumevalo da je trebalo proterati, ubiti,
18 zastrašiti one ljude koji su u tom trenutku 1991., 1992., 1993. živeli na tim
19 teritorijama. Mislím da to treba imati na umu.

20 P: Dakle, broj prilika kada je gospodin Krajišnik mogao učestvovati u
21 ovakvoj vrsti diskusije se svodi samo na mart 1992. godine i na 18. i 19.
22 septembar 1992., jer to su bile jedine prilike kada je on bio prisutan na tim
23
24
25
26
27
28
29
30

1 sastancima.

2 Vi ste tokom tog perioda 1992. godine imali čitav niz sastanaka. Da li
3 želite da kažete da ste Vi na svakom sastanku rukovodstvu bosanskih Srba
4 stavljali do znanja da ste Vi upoznati s time da se vodi etničko čišćenje?

5 O: Pa, oni su svakako bili upoznati s tim bez obzira na to da li se
6 spominjalo na sastanku ili ne zato što se o tome govorilo u novinama
7 svakodnevno, na televiziji. Dakle, ovo je bio jedan veoma intenzivan period i
8 to je činilo kontekst naših sastanaka bez obzira da li se eksplicitno o tome
9 govorilo ili ne. Čim bi ušli u sobu i rukovali se. Znače, to je bila ta vrsta
10 pitanja; znalo se da je to u toku.

11 P: Kada kažete da je to bio veoma intenzivan period, to mislite na drugi
12 deo 1992. godine, zar ne?

13 O: Pa, ja bih rekao cele 1992. godine. U svakom slučaju, posle marta su
14 se stvari intenzivirale kad je izbio konflikt, kad su počele borbe u martu.
15 Prvo na jednom manje značajnom nivou, a onda se to intenziviralo tokom proleća,
16 leta, jeseni. Ako se sećate, granatiranje Sarajeva je počelo u aprilu i zatim
17 se intenziviralo. Prema tome, ja bih rekao da je 1992. godina posle marta, a
18 naročito posle aprila, bila veoma intenzivan period sve vreme. Ja sad ne bih
19 mogao da Vam to predstavim na skali; mi nemamo Richtеровu skalu za merenja
20 intenziteta borbi, ali je bilo veoma intenzivno. I zato je bila sazvana
21 Londonska konferencija u avgustu upravo zbog toga. Jer kao što ste i Vi
22 spomenuli juče, lord Carrington je gubio tlo pod nogama i situacija se

1 pogoršavala, postajala sve intenzivnija i zato je britanska Vlada sazvala ovu
2 konferenciju u avgustu 1992. godine. I zato je bila osnovana međunarodna
3 konferencija odmah posle toga u septembru 1992. da bi se dao podsticaj da se
4 privede kraju ovaj sukob koji se prethodnih meseci intenzivirao.

5 Je li ovo objašnjenje bilo jasno?

6 P: Jeste, hvala. U sredu ste Vi tokom svedočenja, na strani 10
7 transkripta, rekli na pitanje gospodina Tiegera, koji je izričito uz svoja
8 pitanja unosio i ime gospodina Krajišnika, on Vas je pitao da li je rukovodstvo
9 bosanskih Srba uključujući i gospodina Krajišnika navelo Vama i sekretaru
10 Vanceu i drugim pregovaračima da će upotreba sile prestati čim Srbi dobiju ono
11 što su želeli. Vi ste odgovorili "da". I pre nego sada se osvrnemo na konkretnu
12 priliku, a to je bio 16. april 1992. godine kada je doktor Karadžić rekao
13 upravo ono što ste Vi zapisali, kažite nam: Vi ne možete da tvrdite da je
14 upravo gospodin Krajišnik izjavio ovo tom prilikom.

15 O: Pa, ako ja to nisam tako zapisao, onda ne. Ne mogu te reči da
16 pripišem njemu. Ali, znate, kada sedimo i pričamo sa ta tri čoveka i jedan od
17 njih nešto kaže, a drugi se tome ne protive - jer ja bih svakako zabeležio
18 protivljenje da ga je bilo - prema tome, pretpostavka je bila da je ova tvrdnja
19 bila izneta u ime rukovodstva.

1 P: Vi ste opisali jednu priliku u kojoj je doktor Karadžić razgovarao sa
2 nekim u Banja Luci na mobilnom telefonu i da je to bilo usred sastanka. Da li
3 se sećate toga?

4 O: Da.

5 P: Možda Vam se ovo čini kao veoma detaljno pitanje, ali da li se sećate
6 kako je izgledao taj mobilni telefon?

7 O: Ne. Ne sećam se. Ja sam ne koristim mobilne telefone i nisam nikakav
8 tehnički stručnjak. I pošto ja lično nisam imao mobilni telefon, ja bih rekao
9 da ne umem da ih razlikujem.

10 P: Mene interesuje da li se Vi to dobro sećate da je korišćen mobilni
11 telefon, jer kao što znate u to vreme nije postojala mreža za mobilnu
12 telefoniju u toj zemlji.

13 O: Pa, možete da pronađete /prevod engleskog transkripta: "taj
14 sastanak"/ u mom dnevniku. Ja se sećam da smo imali jedan sastanak uveče u
15 Palati nacija u Ženevi. Bio je i lord Owen tamo i doktor Karadžić, i mislim da
16 se ovo opisuje i u memoarima lorda Owena. Možete sa njim da to proverite.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da Vas prekinem. Kada ste rekli "u toj
18 zemlji", gospodine Stewart, jeste li mislili na Švajcarsku ili ste mislili u
19 bivšoj Jugoslaviji?

20 G. STEWART [simultani prevod] Ja sam mislio na bivšu Jugoslaviju.

21 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. A svedok nam sada govori o sastanku
22 u Ženevi tako da ja bih rekao da, naravno, može da se uspostavi veza između
23
24
25
26
27
28
29
30

1 mobilnog telefona i fiksnog telefona.

2 To je prva stvar. A druga stvar je ako želite da kažete da u to vreme u
3 Švajcarskoj nije bilo mreže za mobilnu telefoniju, onda treba time dalje da se
4 pozabavimo.

5 G. STEWART [simultani prevod] Pa, časni Sude, moram priznati da moram o
6 ovome nešto više da se raspitam.

7 P: Vi ste spomenuli lorda Owena. On je jedan vrlo plodan pisac, puno
8 toga je pisao. Da li Vi sada govorite o njegovoj knjizi koja se zove *Balkanska*
9 *odiseja*?

10 O: On je napisao tu knjigu. Napisao je i neke druge. Nisam pročitao sve
11 što je lord Owen napisao, moram Vam to priznati, ali ono što sam želeo da Vam
12 kažem, gospodine Stewart, je da pitate lorda Owena. Ja sam siguran da se on
13 seća tog telefonskog razgovora i čak mislim da ga je opisao u jednoj svojoj
14 knjizi.

15 P: Razlog što spominjem tu konkretnu knjigu je što sam hteo sada da Vas
16 pitam za neke pasuse iz te knjige *Balkanska odiseja* lorda Owena. Ovde imamo
17 fotokopije relevantnih delova.

18 G. STEWART [simultani prevod] Časni Sude, znamo da se od nas očekuje da
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 fotokopiramo i stranu pre kao i stranu posle one koju mislimo da predočavamo
2 svedoku. To nismo sada uradili, ali obećavam za ubuduće.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vidim da moje kolege već čitaju ono što
4 treba da sledi.

5 G. STEWART [simultani prevod] Mi ćemo, naravno, dostaviti sve one kopije
6 koje su neophodne.

7 P: Gospodine Okun, molim Vas, da pogledamo na stranu 32. Jeste li to
8 našli?

9 O: Jesam.

10 P: Neću početi sa prvim pasusom gde se zapravo radi o predistorijatu,
11 kako se to sve desilo. Ali ako pogledate stranu 32, videćete da tu ima jedan
12 pasus koji počinje sa rečju "Holandija". Je li vidite to?

13 O: Da.

14 P: "Holandija je bila predsedavajuća Evropske zajednice tokom izbijanja
15 rata u julu do decembra 1991. godine. I usled moje posete Hagu, ja sam
16 ustanovio da 13. jula 1991. godine kad je objavljena nezavisnost Slovenije i
17 Hrvatske, samo dan pre toga, holandska Vlada je predložila drugim članicama
18 Evropske zajednice da se možda razmotri mogućnost promena granica.
19 Predsedavajući Evropske zajednice smatra da je neophodno uskladiti sa ovim
20 razne principe konačnog dokumenta Helsinkija i povelje iz Pariza koje mogu da

1 se primene na situaciju u Jugoslaviji. Smatra se da je naročito važno izbeći
2 selektivno primenjivanje principa. Princip samoopredeljenja ne može se
3 primeniti samo na postojeće republike ukoliko se ne može primeniti na
4 nacionalne manjine u okviru tih republika. I to se može smatrati vrlo
5 *tentativnim* pokušajem od Predsedništva da strukturira našu diskusiju o
6 budućnosti Jugoslavije s tim da se stvori jedan zajednički stav koji bi bio
7 rukovodeći princip u pregovorima.

8 Jedan, mislim da se slažemo oko toga da je nemoguće da Jugoslavija
9 nastavi da postoji i dalje u svom trenutnom ustavnom poretku. Zajednička
10 deklaracija sa Briona jasno stavlja do znanja da je došlo do razvoja nove
11 situacije u Jugoslaviji.

12 Dva, isto tako je veoma teško zamisliti da Jugoslavija može mirno da se
13 raspadne na šest nezavisnih republika u okviru njihovih trenutnih granica
14 uzimajući u obzir da Srbija i srpski elementi u saveznoj Vladi kao i JNA jasno
15 stavljaju do znanja da neće nikad pristati na nezavisnu Hrvatsku u kojoj će
16 živeti 11% Srba.

17 Tri, jedna labava Jugoslavija koja bi se sastojala od šest suverenih
18 republika takođe neće zadovoljiti srpske zahteve. Suverenitet Hrvatske, potreba
19 za solidnim garancijama za srpsku manjinu u Hrvatskoj su neophodni. Što je
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 labavija savezna struktura, to će teže biti ispuniti te garancije.

2 četiri, sve to izgleda ukazuje na to da treba da dođe do dobrovoljnog
3 pomeranja unutrašnjih granica. Jasno je da ova opcija povlači za sobom teške
4 probleme. Pre svega, nemoguće je ponovo povući interne granice Jugoslavije na
5 taj način da ne bude nacionalnih manjina; puno nacionalnih manjina živi u
6 relativno malim džepovima ili čak u nekim zabačenim selima. S druge strane, ne
7 može se poricati da je cilj da se smanji broj nacionalnih manjina u svakoj
8 republici i da se nacrtaju bolje granice od postojećih."

9 Ja mislim da neću čitati sledeća dva pasusa. Onda, u sredini strane 34,
10 vidite ovu reč "nerazumljivo"? "Potpuno nerazumljivo je odbijen ovaj predlog da
11 se ponovo povuku granice i to od strane svih 11 članova Evropske zajednice.
12 Prvi razlog je bio što bi to otvorilo Pandorinu kutiju vezano za Organizaciju
13 afričkog jedinstva gde se ta ideja nije prihvatila. Drugo, smatralo se da je
14 zastareo ovaj metod ponovnog povlačenja državnih granica po etničkim linijama.
15 I treće, smatralo se da republičke granice ne mogu biti pomerene uzimajući u
16 obzir velike džepove gde žive etničke manjine."

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, jeste li Vi pročitali
18 "manjina", a u tekstu je stajalo "većina"?

19 G. STEWART [simultani prevod] Da, mislim da jesam.

1 "Jer smatralo se da se ne mogu povlačiti nove granice tamo gde postoje
2 veliki džepovi sa etničkim većinama. Tačno je da se ne može potpuno izaći
3 ususret srpskim zahtevima, ali unapred odbiti bilo kakav pokušaj vođenja
4 diskusije je bila prilično neverovatna odluka. Ja sam oduvek smatrao da
5 ostajanje pri postojećim granicama šest republika u bivšoj Jugoslaviji, Srbije,
6 Hrvatske, Slovenije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Makedonije, pre nego što
7 se postavi pitanje priznanja ovih republika i njihovih nezavisnosti, je mnogo
8 veća ludost nego prerano priznanje ovih država."

9 Gospodine Okun, da li se Vi slažete sa ovim poslednjim zaključkom lorda
10 Owena da zadržavanje čvrstog stava o nepromenljivosti unutrašnjih granica je
11 bila mnogo veća ludost u tim okolnostima, nego prerano priznanje?

12 O: Lord Owen je mudar i iskusan čovek, no u vezi sa ovim ja se ne slažem
13 s njim.

14 P: Da li se Vaše gledište razlikuje od njegovog u vezi sa tom relativnom
15 ludošću ili, pak, Vi ne odbacujete mogućnost prekrajanja unutarnjih granica
16 kao, recimo, ludost ili grešku, uopšte?

17 O: Pa mislim da ovi argumenti koji se iznose nakon reči "Prva osnova za
18 odbacivanje", dakle, ono što se pročitali na strani 34, dakle ti argumenti, da

1 bi to moglo otvoriti Pandorinu kutiju, dakle da etničnost nije više bila bitna,
2 dakle da se to ne može povući, dakle ti argumenti koje ste Vi upravo pročitali,
3 mislim da su to jaki argumenti. Mislim da imaju smisla. Ja u ovome nisam bio
4 uključen uopšte budući da je to bilo u leto 1991. godine, a kao što Vam je
5 poznato gospodin Vance smo se u to uključili oktobra 1991. godine. Dakle, ono
6 što ja sada iznosim jeste jednostavno moje mišljenje. Ja u to nisam bio
7 uključen, no naponi da se prekroje granice bi sigurno doveli do intenzivnijih
8 borbi, a i da Evropska zajednica i OFCU /u engleskom transkriptu: "CSCE"/ su
9 smatrali da je ispravno odbaciti ovo što se tu navodi.

10 P: Pređimo sada na stranu 41. Ja sam dao samo nekoliko fotokopija,
11 gospodine Okun. Na sredini 41. strane lord Owen kaže: "Ćosić, Izetbegović i
12 Tuđman su nacionalisti, ako se nacionalizam jednostavno definiše kao odluka
13 ljudi da kultiviraju vlastitu dušu". No sledi drugi citat: "Srpski i hrvatski
14 nacionalizam koji se razvio u drugoj polovini 19. veka nosi u sebi inherentnu
15 versku diskriminaciju. Bosanski i muslimanski nacionalizam je istorijski manje
16 zloćudan, no stranka gospodina Izetbegovića, SDA, je tokom rata zbog pritiska
17 rata postala daleko više netolerantna."

18 Da li se slažete s time da je SDA, stranka gospodina Izetbegovića pod
19 pritiskom rata postala sve netolerantnija?

1 O: Pa, ja ne bih koristio reč "netolerantna". Mislim da su oni
2 jednostavno postali svesniji svog muslimanskog nasleđa. A razlog za to,
3 gospodine Stewart je bio taj što su njihove komšije ih poterivali, njihovi
4 komšije su ih ubijali i to jednostavno zbog njihovog etničkog porekla, zbog
5 toga što su bilu Muslimani. U bivšoj Jugoslaviji mešoviti brakovi su bili
6 uobičajena pojava, osim u Bosni i Hercegovini. Ako, recimo, uzmemo za primer
7 sekularnog Muslimana i onda odjednom nanesete zlo toj osobi, ako preduzmete
8 neke mere protiv te osobe, onda naravno da će ta osoba postati svesnija onoga
9 što ustvari jeste. Jer, ako pogledate, recimo, sekularne Jevreje u Nemačkoj
10 1933. i 1934. godine, na primer, ako odjednom Gestapo dođe, izbací ga iz stana,
11 prebije ga zbog toga što je on Jevrej, onda naravno da će ta osoba postati
12 svesnija svog jevrejstva, što se, uostalom i dešavalo u nacističkoj Nemačkoj.

13 Dakle, ja mislim da se može reći da kada se ljude napada, kada se radi o
14 napadu bez presedana, dakle, ako ih se napada samo zbog njihove religije, oni
15 će to osećati više i dublje nego što su to ranije osećali. Mislim da se radi o
16 normalnoj reakciji.

17 P: Dalje stoji: "Ali to je bio odraz stava gospodina Izetbegovića pre
18 rata, dakle da je država sredstvo, a ne sam cilj, i on je bio protiv raspada
19 Jugoslavije i nije baš bio spreman da insistira na nezavisnoj Bosni i
20 Hercegovini. I on je, ustvari, bio protiv priznanja Hrvatske i Slovenije.
21 Međutim kada je nacionalizam došao do izražaja u Hrvatskoj i Sloveniji, on je
22 smatrao da Bosna treba da ostvari nezavisnost od Srbije i Izetbegović je znao

1 da će to dovesti do krvoprolića. U *Islamskoj deklaraciji* on je upozorio" -
2 *Islamska deklaracija*, to je naziv onog njegovog dela - "da islamska renesansa
3 ne može uopšte da se zamisli bez toga da ljudi budu spremni da se žrtvuju i u
4 ličnom smislu, i u materijalnom smislu."

5 Da li se Vi slažete sa time da je gospodin Izetbegović znao da će to
6 dovesti do krvoprolića?

7 O: Pa, mislim da reći "znati" u ovom kontekstu bi bilo preterivanje jer
8 teško je znati stvari unapred. Može se samo pretpostavljati ili verovati da će
9 se nešto desiti, ali znati unapred - e, sad, da to postoji, ja bih jednostavno
10 otišao i kladio se na nekim konjskim trkama ili bi otišao na Wall Street i
11 postao bih veoma bogat. Jednostavno, radi se o tome da nitko ne može znati
12 unapred sve.

13 Gospodine Stewart, tačno je ono što je lord Owen napisao ovde, a to je
14 da gospodin Izetbegović nije baš bio spreman da insistira na nezavisnoj Bosni i
15 Hercegovini. On je rekao sekretaru Vanceu i meni to pre rata, odnosno, on je
16 rekao da shvata šta Srbi mogu da učine i u kom pravcu bi se to sve kretalo. E,
17 sada, kao što sam ja već ranije rekao, a situacija u Bosni se intenzivirala, i
18 to intenzivirala se kako su se Hrvatska i Slovenija kretale ka ostvarivanju
19 nezavisnosti. Dakle, on je bio svestan veoma delikatnog položaja Bosne i
20 Hercegovine i to tokom ovog postupka dok su Hrvatska i Slovenija se ustvari
21 kretale ka nezavisnosti.

22 P: Da li ste Vi ikada opisali razne primedbe koje ste čuli tokom
23 sastanka sa bosanskim Srbima o etničkom čišćenju? Odnosno, tokom 1992. godine

1 da li ste Vi i sekretar Vance bilo šta rekli gospodinu Izetbegoviću ili
2 njegovim kolegama o nekim eventualnim nezakonitim radnjama koje su oni vršili?

3 O: Ja se sećam nekih razgovora o nekim određenim aktivnostima, i to
4 konkretno početkom sukoba u Sarajevu. Muslimanski vojnici su vršili određene
5 radnje protiv JNA u Sarajevu. Mislim, ako pogledate onu zabeležku sa sastanka
6 sa generalom Kukanjcem tokom tog perioda, on je to nama spomenuo, a mi smo to
7 spomenuli i gospodinu predsedniku Izetbegoviću, a takođe i ministru inostranih
8 poslova gospodinu Silajdžiću i Ganiću. Oni su bili naši glavni sagovornici.

9 No, činjenica jeste, gospodine Stewart, da je etničko čišćenje, tvrdim,
10 predominantno sprovedeno sa srpske strane. Stoga, nije ni iznenađujuće što smo
11 to češće njima spominjali budući da se to češće i dešavalo.

12 P: Hteo bih sada da pređem na stranu 63. Pri vrhu strane 63 stoji
13 paragraf koji počinje rečima "U Sarajevu". Da li vidite taj deo?

14 O: Da.

15 P: "U Sarajevu je postajalo sve jasnije da ustvari postoje dve opsade
16 Sarajeva: jedna opsada je bila opsada vojske bosanskih Srba granatiranjem,
17 snajperskom vatrom i blokadama, a druga blokada je bila od strane armije
18 bosanske Vlade. To je bila interna blokada i birokracija koja je jednostavno
19 sprečavala ljude da odu odatle. Tako, na primer, u jednoj proglosti preko radija
20 armija, a ne Vlada je rekla da vojno sposobni muškarci između 18 i 65 godina i
21 žene između 18 i 60 godina ne mogu napustiti iz razloga što su potrebni da budu
22 tu radi odbrane grada, ali pravi razlog je, ustvari, bio drugi. Radilo se o
23 propagandnom ratu; dakle, srpska opsada je izazvala simpatiju sveta i zbog toga

1 je, ustvari bilo potrebno da stariji i deca ostanu. Dakle, radilo se o
2 najemotivnijem, dakle o propagandnom oružju kako bi se Amerikanci uključili u
3 rat."

4 Da li se Vi slažete s ovim pasusom o situaciji u Sarajevu?

5 O: Pa, to u uopštenom smislu jeste konzistentno. Međutim, lord Owen tu
6 ne spominje još jednu činjenicu koja jeste relevantna, a ta dodatna činjenica
7 je sledeća i o tome smo vrlo često ovde razgovarali: cilj bosanskih Srba koji
8 je javno iznesen je bio da se grad podeli i da se postigne, naravno ukoliko je
9 to moguće, da oni ustvari postanu nacionalna većina. Dakle, tražiti od
10 Muslimana da ostanu u gradu, na taj način se bosanska Vlada takođe protivila
11 tom njihovom cilju jer oni nisu želeli da bosanskim Srbima daju tu pobedu, da
12 podele grad putem granatiranja. O tome smo već govorili.

13 Dakle, ovo je dodatni komentar, gospodine Stewart. No, takođe je tačno
14 da su oni shvatili da s emocionalne tačke gledišta je bitno da ljudi ostanu
15 tamo.

16 P: Ali, što se Sarajeva tiče, tokom razgovora o Cutileirovom planu bilo
17 je predloženo da Sarajevo bude pod administracija Ujedinjenih nacija, zar ne?

18 O: Takvi predlozi da se neki grad stavi pod protektorat Ujedinjenih
19 nacija, Evropske zajednica, OFSA, američke administracije ili nečeg drugog,
20 bilo je jako puno takvih predloga. Međutim, ti predlozi se nisu ostvarili. Oni
21 su jednostavno rasli ko gljive nakon kiše.

22 P: Ali, jedan od ishoda, naravno, mogao je da bude, recimo podela

1 Sarajeva pod administracijom Ujedinjenih nacija?

2 O: Pa, čisto sumnjam u to. To nikada nije bio jedan ozbiljan predlog. E,
3 sad, ne možemo jednostavno gomilati hipotezu na hipotezu. Sumnjam da bi se tako
4 nešto desilo, jer mi sada razgovaramo o hipotezama koje se nikada nisu mogle
5 ostvariti.

6 P: Ali, Vi ste upoznati sa akcionim planom Evropske unije koji je
7 formulisan negde krajem 1993. i početkom 1994.?

8 O: Akcioni plan Evropske unije, to mi nije baš poznato.

9 P: Ali, da li znate da je taj plan predviđao da Sarajevo bude zaseban
10 distrikt i da postoji, ustvari, podela Sarajeva?

11 O: Ne, to mi nije poznato.

12 G. STEWART [simultani prevod] Časni Sude, samo jedan trenutak.

13 [Odbrana se savetuje]

14 G. STEWART [simultani prevod]

15 P: Gospodine Okun, tokom Vašeg ranijeg svedočenja, spomenute su dve
16 stvari; mislim da ne moramo sad da se bavimo sadržajem. No, prošle srede, 23.
17 juna na strani 23, a zatim ponovo na strani 69 – to su strane transkripta – mi
18 smo pogledali jednu kartu koja nosi oznaku P211. Radi se o onoj velikoj karti
19 na kojoj se prikazuje etnički sastav Bosne i Hercegovine. Evo, ja sad držim ovu

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 kartu, jednostavno da Vas podsetim o kojoj karti se radi. Dakle mi smo o tome
2 razgovarali.

3 A sada bih Vam pokazao jednu drugu kartu.

4 G. STEWART [simultani prevod] Časni Sude, radi se o karti koju sam ja
5 dobio sinoć od gospodina Krajišnika. Nije lako preko noći načiniti puno kopija
6 u boji koje bi mogle da se koriste, budući da se radi o velikoj karti u boji, a
7 naravno, mi ćemo učiniti sve kako bismo obezbedili pripadne kopije i za
8 Tužilaštvo i za sudije i tako dalje.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, gospodine Stewart. Kao što znate
10 Veće pokušava da bude tolerantno u vezi sa ovakvim stvarima. Dakle, nema
11 problema.

12 G. STEWART [simultani prevod] Da, barem danas prepodne. Hvala Vam.

13 G. TIEGER: [simultani prevod] Možemo li mi nakratko da pogledamo tu
14 kartu?

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, izvolite.

16 G. STEWART [simultani prevod] Da, to bi bilo sasvim u redu.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Možda u međuvremenu možemo da
18 iskoristimo trenutak da zamolimo gospođu sekretara da nam da dokazne brojeve za
19 ove isečke iz knjiga.

20 Molim poslužitelja da i nama pokaže kartu.

21 GĐA SEKRE TAR: [simultani prevod] Broj za isečke iz knjiga će biti D22.

1 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, pošto imamo kratku pauzu dok
2 se bavimo ovim tehničkim stvarima - gospodin Stewart je rekao da imamo neka
3 tehnička pitanja da rešimo kasnije - hoću da kažem da mi nismo imali priliku da
4 vidimo isečke iz knjige *Balkanska odiseja* i zamolili bismo da nam tako nešto
5 ubuduće bude pokazano unapred.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodin Stewart je rekao da mu je karta
7 dana tek sinoć. I sećam se da kad smo gledali onu drugu kartu, govorilo se da
8 je to pogrešna karta, da je to karta koja je pokazana svedoku. Ali sad vidimo
9 da je svedok imao drugu kartu pred sobom.

10 G. STEWART [simultani prevod] Izvinjavam se što nisam imao ili nisam
11 iskoristio priliku da pokažem gospodinu Tiegeru ovu kartu jutros pre nego što
12 smo počeli. Obično mi koristimo svoje susret da tako nešto uradimo.

13 G. STEWART [simultani prevod] Gospodine Okun, ne želim da Vam postavljam
14 neka detaljna pitanja u vezi s tom kartom. Ja Vama tvrdim da ona prikazuje
15 nacionalni sastav Bosne i Hercegovine. Negde sitnim slovima ćete videti da ona
16 datira iz 1991. godine. Ali, u poređenju sa onom kartom o kojoj sam govorio
17 ranije, P211, ova karta pokazuje malo detaljniju podelu stanovništva po

1 opštinama.

2 O: Ona to navodno prikazuje. Ova karta je nama data, i ja je imam u
3 svojem fajlu ovde. Ona je nama dana na konferenciji o bivšoj Jugoslaviji od
4 strane bosansko-srpske delegacije. Kad sam ih pitao: vidite da ovde ima dosta
5 plave boje, oni su odgovorili: to je 65% Bosne koja pripada nama. Ja sam ih
6 pitao kako znate to, a na to pitanje nikad nisam dobio odgovor.

7 P: Vi kažete "navodno prikazuje".

8 O: Ja sa razlogom kažem "navodno" na osnovu onoga što ste Vi maločas
9 rekli. Šta možemo da uradimo? Ima puno karata. Ona tamo kojom smo se bavili
10 ranije, ima ova sada. Ja bih Vama pokazao ovu kartu: to je karta kojom se
11 koristila konferencija o bivšoj Jugoslaviji. Ona je najkompletnija: ona
12 prikazuje opštinu po opštinu, celu zemlju, uključujući, naravno i Bosnu i
13 Hercegovinu.

14 P: Gospodine Okun, samo da Vas prekinem. Ima jedna reč koja nije upisana
15 u zapisnik. To je karta američke Vlade na osnovu popisa iz 1991. Ova karta je
16 napravljena tako što je na osnovu nacionalnog sastava opština po opština
17 napravljena karta. I onda je obojeno, na osnovu toga koja nacija čini većinu

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

petak, 25.06.2004.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o originalnom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti uskladena sa transkriptom na engleskom jeziku.

1 u različitim tonovima jedne boje. A kada nije bilo jasne većine, izabrana je
2 bela boja. Znači, žuto su Srbi, crveno su Hrvati, zeleno, svetlo zelena su
3 Muslimani u Bosni, a belo su opštine gde nije bilo jasne većine. Ja lično sam
4 mislio da je to vrlo korisno na taj način prikazati jer tako se jasno grafički
5 prikazuje koji su najizmešaniji krajevi gde nije bilo nijedne nacije koja ima
6 većinu.

7 Naravno da postoji puno načina da se to isto uradi, da se prikaže
8 nacionalni sastav stanovništva. I ona karta je bila takođe tačna na osnovu
9 popisa. Ova karta navodno prikazuje nacionalni sastav. Ovde vidite zmijolike
10 linije koje prolaze kroz sve krajeve. I ukoliko se ne pozovemo na katastar
11 Bosne, a koji se može nazvati knjigom sudnjeg dana u Bosni 1991. godine. A to
12 je ono što je William Osvajač učinio u Engleskoj 1066. i 1067. godine; on je
13 gledao u katastar da utvrdi kome pripada šta. Na taj način, uz pomoć katastra
14 se može možda doći do ovakve karte. Ali koliko ja znam, niko nije napravio
15 takvu knjigu za Bosnu i Hercegovinu. Zbog toga sam iskoristi reč "navodno"
16 prikazuje.

17 Kao što sam ja pričao već i kao što svi znamo, tvrdnja bosanskih Srba -
18 ne samo bosanskih Srba, nego sa svih nivoa od predsednika Miloševića nadole -
19 je bila da "mi imamo 35% stanovništva", zapravo ih je bilo 31%, "ali posedujemo
20 65% zemlje". To je stalno ponavljano. I ova karta je još jedan pokušaj da se
21 opravda ta tvrdnja.

22 P: Da li biste se složili sa mnom da što se tiče povezanosti
23 teritorija... Daću Vam trenutak da sklopite kartu.

24 O: Da li treba da pokažem ovu kartu nekom? Da li želi neko da vidi,
25 možda Sudsko veće?

26 Time sam samo hteo da kažem da postoji puno načina da se prikaže

1 nacionalni sastav.

2 G. STEWART [simultani prevod] Ovo mora da uđe u zapisnik nekako.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Upravo o tome sam razgovarao sa
4 kolegama. Hoću da kažem stranama da ako ni jedna od strana ne zatraži od
5 gospodina Okuna da im da kopiju da bi to ušlo u dokazni materijal, onda će to
6 učiniti Sudsko veće. Vi imate prioritet, i Optužba i Odbrana.

7 G. STEWART [simultani prevod] Pošto je svedok ovo pružio nama u toku
8 unakrsnog ispitivanja, mogu to učiniti i ja. Ali, ukoliko to želi Tužilaštvo,
9 dajemo i njima prednost.

10 G. TIEGER: [simultani prevod] Mislim da se svi slažemo.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Znači, gospodine Tieger, Vi ćete
12 zamoliti da Vam gospodin Okun da original. Napravite kopiju i vratite mu
13 original pošto sve strane budu imale priliku da pogledaju original, ali će
14 Tužilaštvo to uvesti u dokazni materijal. Je li tako?

15 Gospodine Okun, onda Vas molim da Vi nama ostavite original sada. Mislim
16 da nam original ne treba. Dovoljna nam je kopija, je li tako, gospodine
17 Stewart?

18 G. STEWART [simultani prevod] Verovatno, pre nego što gospodin Okun
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 napusti Sud, imaćemo priliku da ovo iskopiramo.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Možda bi bilo najbolje da to ostavimo
3 gospođi sekretar da nam napravi kopije, a strane mogu da pregledaju original.
4 Vidim da tu ima i nekih oznaka. Ja izdaleka vidim samo vaše ime. Možemo tako do
5 da rešimo.

6 SVJEDOK: [simultani prevod] Ja sam to doneo da pomognem Sudu, da je
7 pokažem Sudskom veću i svima u ovoj sudnici. Nisam to doneo specijalno za
8 Tužilaštvo kao da sam na njihovoj strani. To je karta kojom se služio sekretar
9 Vance i ja lično i većina pregovarača. Zato se nadam da će biti od koristi. Tu
10 se ne radi o tome ko je na čijoj strani. Nadam se da je ovo jasno.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mi ne znamo, gospodine Okun, kome će ta
12 karta više koristiti. To je dokazni materijal. U svakom slučaju biće uvedena u
13 dokazni materijal.

14 Dajte da nastavimo.

15 G. STEWART [simultani prevod] Možda bi bilo mudro da napišete svoje ime
16 na karti pre nego što Vam je uzmu, za svaki slučaj.

17 P: Gospodine Okun, što se tiče ove karte, P211, one karte na koju ste se
18 Vi ranije pozivali, kojom sam Vam ja mahao maločas - eno je tamo - složili
19 biste se, zar ne, da način prikaza na toj karti sadrži jedan dosta grub

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 element, a to je bojenje opština kao posebnih celina. To ne znači da unutar
2 opštine postoje i dalje podele teritorije gde je jedna nacija u većini, u
3 drugom delu druga nacija i tako dalje. Vi ste rekli da su te linije zmijolike.
4 Ali unutar celina takođe postoje podele; nije to homogeno.

5 O: Siguran sam da je to tako u svakom pokušaju da se na papiru prikaže
6 neka živa realnost. Tu je bilo raznih linija, razne debljine kojima se
7 prikazuje procenat određenog stanovništva na određenoj teritoriji. To znači da
8 je većina bila plavo, ili zeleno, i tako dalje. Nije moguće na karti tačno
9 prikazati stanovništvo, ali ako određenu celinu obojite samo jednom bojom, to
10 ima određeni vizualni efekat.

11 G. STEWART [simultani prevod] Mi nemamo više pitanja.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala, gospodine Stewart.

13 Gospodine Tieger, imate li dodatnih pitanja.

14 G. TIEGER: [simultani prevod] Ne znam koliko pitanja imam, ali mislim da
15 bi bilo efikasnije ako ranije odemo na pauzu, pa da se ja pripremim za ta svoja
16 pitanja. Ne znam da li to svima odgovara, ali to bi bilo ekspeditivnije.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U tom slučaju ćemo ranije otići na
18 pauzu. Nastavićemo u dvadeset do jedanaest.

1 ... Početak pauze u 10.16h

2 ... Sednica nastavljena u 10.47h

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger, nadam se da ste se
4 organizovali da možete početi sa svojim dodatnim ispitivanjem

5 G. TIEGER: [simultani prevod] Ja sam spreman da započnem svoje vrlo
6 kratko dodatno ispitivanje.

7 Dodatno ispituje g. Tieger:

8 P: Ambasadore, gospodin Stewart Vas je pitao o sastancima 1992. godine
9 sa rukovodstvom bosanskih Srba na kojima gospodin Krajišnik nije bio prisutan. I
10 tokom glavnog ispitivanja Vi ste rekli da bi Karadžić često pomenuo njegovo ime,
11 ime gospodina Krajišnika kada on nije bio u sobi. Da li je gospodin Karadžić
12 stavio do znanja Vama da će se konsultovati sa gospodinom Krajišniku o pitanjima
13 koja su postavljena na sastanku gde on nije bio prisutan?

14 O: Ne bi bilo tačno reći da je on svaki put govorio, govoreći o svakom
15 pitanju, "Ja ću se konsultovati sa gospodinom Krajišnikom" kada Krajišnik ne bi
16 bio tu. Ili, "Konsultovaću se sa profesorom Koljević" ukoliko Nikola Koljević
17 nije bio prisutan. Ali, bilo je jasno da bi on razgovarao sa drugim
18 rukovodiocima i ponekad bi tako i rekao: "Moram da razgovaram sa drugima" ili
19 "Porazgovaraću o ovome sa svojim kolegama", nešto u tom smislu. Tako da je,
20 mislim, bilo pravilno sa naše strane da zaključimo da će se on konsultovati sa
21 drugim rukovodiocima.

22 P: Ambasadore, Vi ste takođe tokom unakrsnog ispitivanja danas rekli da
23 je saznanje o etničkim čišćenjima bilo u pozadini ovih pregovora jer su svi o

24

25

26

27

28

29

30

1 tome znali. Hteo bih ukratko da se vratimo na sastanke u septembru, 19-og i 18-og.

2 Prvo, sastanak od 19-og je na strani R0163971. To je sastanak u 5.00h
3 popodne kome su prisustvovali doktor Karadžić, gospodin Krajišnik, doktor
4 Koljević, gospodin Buha i Miša Milošević. Vaš drugi zapis sa tog sastanka je
5 "CRV: zatvorenici iz logora. Treba utvrditi datum, dobro za vas." To piše.

6 I dalje, ambasadore, zamoliću Vas da okrenete stranu koja se završava
7 brojem R0163972 /u engleskom transkriptu: "R0163962"/. To je sastanak od 18.
8 septembra, jedan od dva sastanka kojima je prisustvovao Krajišnik. Održavao se u
9 4.20h popodne. Na njemu su bili doktor Karadžić, gospodin Krajišnik, doktor
10 Koljević, gospodin Buha i Miša Milošević. Takođe je prisustvovala gospođa Ogata
11 u ime Visokog komesarijata za izbeglice.

12 Ambasadore, da li je pitanje etničkog čišćenja ne samo bilo u pozadini
13 ovog sastanka, već je bilo uglavnom u prvom planu?

14 O: Da. Gospođa Ogata je bila tamo i govorilo se o tome šta da se radi u
15 vezi sa bosanskim Muslimanima i bosanskim Hrvatima koji su etnički čišćeni, koji
16 su bili u logorima i zatvoreni u raznim zatvorima bosanskih Srba ili lutaju po
17 zemlji. O tome se govorilo.

18 G. TIEGER: [simultani prevod] Hvala. Za sada nemam više pitanja.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ambasadore, sudija Canivell ima još par
20 pitanja za Vas.

21 Ispituje Sudsko veće:

22 SUDIJA CANIVELL: [simultani prevod] Gospodine Okun, ja bih želeo da Vas
23 pitam u vezi ove karte koju ste Vi maločas pokazali. Tko Vam je dao tu kartu?

1 O: Mislite na poslednju kartu koju sam ja pokazao?

2 SUDIJA CANIVELL: [simultani prevod] Da, ona za koju mi nismo znali.

3 O: To je karta koju je napravila kartografska služba američke Vlade.

4 SUDIJA CANIVELL: [simultani prevod] Vi, znači, ne znate na osnovu kojih
5 podataka je ona napravljena? Ta karta je po Vašem mišljenju dovoljno pouzdana na
6 osnovu izvora koji Vi bez problema možete prihvatiti?

7 O: Da, to je karta koja je napravljena na osnovu rezultata popisa
8 stanovništva 1991. godine u Bosni i Hercegovini. Ako okrenete mapu, videćete
9 cifre, rezultate tog popisa na poleđini karte.

10 Ona je bila nama upravo iz tog razloga veoma korisna. Ona je imala
11 rezultate popisa za svaku opštinu u celoj zemlji, i upravo zbog toga je bila
12 nama jako korisna.

13 SUDIJA CANIVELL: [simultani prevod] Hvala Vam puno. Ja nemam više
14 pitanja.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Sudija El Mahdi takođe ima za Vas par
16 pitanja.

17 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Hvala, gospodine predsedniče.

18 Dobar dan, gospodine.

19 O: Dobar dan.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Ja bih hteo da Vam postavim par
2 pitanja da bih bolje razumeo Vaše svedočenje. Prvo pitanje odnosi se na ono što
3 ste rekli u vezi premeštanja međunarodne konferencije u New York. I Vi ste
4 rekli: "Konferencija se preselila u New York da bi bila bliže Ujedinjenim
5 nacijama i onima koji donose odluke u Washingtonu."

6 Moje pitanje odnosi se na rečenicu koju ste Vi izrekli i koja kaže: "Oni
7 koji su donosili odluke u Washingtonu."

8 Šta ste želeli time da kažete, "oni koji su donosili odluke u
9 Washingtonu?"

10 O: Situacija je bila ovakva, časni Sude. Međunarodna konferencija o
11 bivšoj Jugoslaviji bila je sazvana od strane Evropske zajednice i Ujedinjenih
12 nacija. Sekretar Vance i ja smo radili u našem svojstvu za Ujedinjene nacije.
13 Lord Owen je bio pregovarač Evropske zajednice. I Evropska zajednica je, na
14 primer, bila u potpunosti upoznata i informisana o događajima na konferenciji
15 jer bi lord Owen redovno nalagao svom personalu da sastavlja izveštaj svaki dan
16 ili praktično svaki dan o tome šta se desilo na konferenciji. Shvatio je da je
17 to važno pošto su mnoge sednice bile zatvorene, naročito pregovaračke sednice.

18 Ujedinjene nacije su bivale obaveštene od strane našeg tima. Onaj koji
19 nije bio prisutan na pregovorima su SAD; nije bilo njihovog predstavnika. A
20 njima su ljudi Ujedinjenih nacija davali vrlo ograničene izveštaje. I svi su
21 delili mišljenje da bi s obzirom na značaj te zemlje i u interesu situacije bilo
22 bi poželjno u većoj meri uključiti i SAD. To je mislio i kopredsedavajući, i
23 jedan i drugi. I gospodin Vance i gospodin Owen. Međutim, to nije bilo tako.

1 Kada bi smo se mi vratili u Ujedinjene nacije, a to je bio glavni razlog
2 vraćanja u New York, da se bude u Ujedinjenim nacijama. Ali u februaru 1993.
3 pojavio se još jedan dodatan razlog koji sam pomenuo u tom odgovoru koji ste
4 upravo citirali, a to je da se bude bliže i Washingtonu, tako da i Amerikancu
5 mogu da budu obavešteni o tome šta se dešava na konferenciji. Jer sekretar Vance
6 i lord Owen su smatrali, kao i ja, da američka Vlada nema adekvatne informacije,
7 bar ne adekvatne količine informacija.

8 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Znači, Vi potvrđujete ono kako sam
9 ja razumeo, a to je da počev od 1993. godine. SAD su igrali aktivnu ulogu, ako
10 smem tako da kažem, ulogu koja je zamenila ulogu Evropske zajednice. Došlo je do
11 istaknutije aktivnosti koje je SAD-a počeo 1993.?

12 O: Ne, časni Sude. Bilo bi netačno reći da su Sjedinjene Države zamenile
13 Evropsku zajednicu. Sjedinjene Države nisu nikad zamenile Evropsku zajednicu,
14 već su Sjedinjene Države postale aktivniji posmatrač. Recimo oni su postavili
15 posmatrača na konferenciji. On se zvao Reginald Bartholomew; on je bio jedan
16 istaknuti američki diplomata. I on je postavljen kad se konferencija vratila
17 nazad u New York. Iz mog dnevnika i zabeleški ćete videti ta je gospodin
18 Bartholomew bio prisutan u Atini kad su bosanski Srbi i kad doktor Karadžić
19 potpisao Vance-Owenov plan. Ali, nikad nije bilo reči o tome da Sjedinjene
20 Države zamenjuju Evropsku zajednicu, već se radilo o tome da su oni dobili jednu
21 aktivniju posmatračku ulogu.

22 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Hvala Vam za ovo razjašnjenje.

1 Prelazim na jednu drugu temu, a to je, i koncentrisaću se uglavnom na period
2 koji počinje od jula 1991. do decembra 1992.

3 Postavljali su Vam pitanja u vezi Vaših susreta sa gospodinom
4 Krajišnikom i Vi ste potvrdili da ste ga sretali u septembru, 18. i 19.
5 septembra 1992. Da li ste imali priliku da se sa njim sretnete tokom tog
6 perioda? Da ili ne?

7 O: Ne. Svi sastanci su navedeni u dnevniku.

8 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Znači, radilo se samo o tim
9 susretima tokom ta dva dana, 18. i 19 septembra?

10 O: Fizički smo bili prisutni tih dana.

11 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] U redu. Znači, to je to.

12 I Vi potvrđujete da ste tokom ta dva dana razgovarali, da ste pominjali
13 na jedan ili drugi način činjenicu da postoje pritvorski centri ili zatvori?
14 Zamolioću Vas za jedno razjašnjenje da mi kažete malo preciznije. Da li ste
15 razgovarali o genocidu, o etničkom čišćenju ili o pritvorskim centrima,
16 zatvorima? Šta je izričito bila tema pominjana tokom ta dva dana?

17 O: Oprostite, časni Sude.

18 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Nema problema, samo izvolite.

19 O: 18. septembra 1992. u Ženevi smo održali sastanak koji je trajao više
20 od jednog sata sa gospodinom Krajišnikom, doktorom

1 Karadžićem, Koljevićem, Buhom i Mišom Miloševićem. Ta diskusija koja je trajala
2 više od sat vremena se ticala etničkog čišćenja. To se vidi na strani R0136392 i
3 R0163963 mog dnevnika.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Samo da Vas prekinem za trenutak. Ja sam
5 imao ove strane na mom ekranu. Sad su se izgubile. Molim da se vrate.

6 O: Ako mi dozvolite, ja ću sada dalje čitati iz mog dnevnika.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, da. Samo izvolite. Evo, pojavilo mi
8 se opet na ekranu.

9 O: Dakle, to je bio sastanak sa gospođom Ogata koja je bila
10 predsedavajući humanitarne grupe na međunarodnoj konferenciji i istovremeno je
11 bila šef komisije UNHCR-a o izbeglicama. A to je bila glavna agencija koja se
12 bavila konfliktom u Bosni i Hercegovini. Po prvi put je generalni sekretar UN-a
13 odabrao jednu agenciju kojoj je dana vodeća uloga za sav humanitarni posao UN-a
14 u Bosni i Hercegovini. I upravo zbog toga što je postojalo etničko čišćenje,
15 generalni sekretar je postavio gospođu Ogata i njenu komisiju kao vodeći organ.
16 Dakle, gospođa Ogata je počela tako što je objasnila, a ja sam zapisao, da treba
17 da se potpiše neko saopštenje. To saopštenje je bilo saopštenje strana, naročito
18 bosanskih Srba koje je omogućavalo UNHCR-u da raseljene Muslimane i Hrvate
19 izvede iz ovih centara za pritvaranje gde su ih smestili bosanski Srbi usled
20 etničkog čišćenja -

21 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Izvinjavam se što Vas prekidam. Samo
22 da proverim jednu stvar. Upravo se moje pitanje ticalo sledećeg: pošto sam

1 razumeo da se radilo o pritvorskim centrima, a Vi u retrospektivi kažete da su
2 ti pritvorski centri označavali etničko čišćenje.

3 O: Osobe koje su tamo držali civile - dakle muškarce, žene, decu - su
4 držali u tim zatvorima zato što su bili etnički očišćeni iz svojih područja.

5 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Znači, ta tema je bila načeta
6 izričito?

7 O: Bila je načeta izričito.

8 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Da li ste čuli neku reakciju
9 gospodina Krajišnika?

10 O: Reakcija trojice vođa bosanskih Srba je bila izneta od strane
11 Koljevića i doktora Karadžića zato što su oni govorili engleski, a mi smo želeli
12 da konverzacija teče neometano. Kao što vidite na strani R0163692 Koljevićeva
13 reakcija, neposredna: "Žali se o nedostatku pomoći Srbima, naročito u Sarajevu.
14 Traži put." To jest, on postavlja pitanje kojim putem će Muslimani i Hrvati koji
15 su etnički očišćeni iz svojih područja biti izvedeni iz Bosne i Hercegovine,
16 dakle izvedeni iz zemlje.

17 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Onda, prelazim na jednu drugu temu
18 koja je ipak vezana za ovu sadašnju temu.

19 Vi ste svedočili u odgovoru gospodinu Karadžiću, kada se govori o
20 genocidu, te reči će dovesti do onoga što ste Vi nazvali *preemptive genocide*,
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 genocidom unapred koji zatvara sve ostale opcije, kao što ste se Vi izrazili.

2 O: Ovo je bio razgovor između nas dvojice pre nego što je počeo rat. I
3 on je jednostavno odmahnuo rukom, slegnuo ramenima.

4 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Ali Vi tvrdite da ste rekli da Vam
5 je on rekao, a to je pomenuto u decembru 1991.: "Rat bi bio strahovit. Bio bi
6 tragedija."

7 O: Da. On je rutinski davao takve izjave, često ih je davao.
8 Istovremeno, časni Sude, istovremeno i u istoj konverzaciji, zapravo, čak samo
9 nekoliko minuta kasnije on je rekao, u tom istom razgovoru 2. decembra 1991.
10 godine da: "Ukoliko srpske opštine u Bosni i Hercegovini se ne pridruže
11 Jugoslaviji, da će onda izbiti rat." Dakle, ovakve protivrečne izjave doktora
12 Karadžića, koje su zapravo bile anomalija, su bile prilično česte. S jedne
13 strane je on govorio kako bi rat bio tragedija, katastrofa, a s druge strane,
14 dva minuta kasnije, kaže da će doći do rata. To Vam je doktor Karadžić. On se
15 izražava na taj način.

16 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Da. Znači, prema Vašem iskustvu Vi
17 ste prosudili da je on bio iskren kad je to govorio?

18 O: Ja sam smatrao da je on bio iskren kad je rekao da će biti rata. Ja
19 nisam smatrao da je on bio iskren kad je rekao da bi rat bio katastrofalan, sem
20 ukoliko je smatrao da bi on bio katastrofalan po Muslimane i Hrvate. A to je
21 takođe govorio. Ja sam često to beležio u svom dnevniku. On je govorio o tome
22 kako će Muslimani loše proći.

23 Oprostite, samo bih dodao još jednu rečenicu. To sam negde rekao
24
25
26
27
28
29
30

1 ranije, a mislim da je važno ponoviti to da je on bio sklon tome da daje
2 ekstravagantne izjave. Dakle, ovo su sve značenja koja se izvlače iz toga, a on
3 je bio sklon ovim protivrečnim izlivima. Mi smo znali kako to da analiziramo,
4 kako to da procenimo jer smo procenjivali i na osnovu dela. I znamo da dela
5 govore više nego reči. Dakle, mi smo u tom kontekstu procenjivali njegove reči.
6 Ali kad je on rekao da će izbiti rat, ako srpske opštine se ne pridruže
7 Jugoslaviji, videli ste šta se desilo nekoliko meseci kasnije.

8 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Hvala Vam za taj odgovor. Ja bih Vas
9 pitao sledeće: po Vašem mišljenju, a govorili ste nam o odluci Skupštine srpskog
10 naroda u Bosni gde se pominje šest principa, šest glavnih ili prioriternih
11 principa. Ako se dobro sećam, podsetiću i Vas, to je bila odluka doneta 12. maja
12 1992., donela ju je Skupština srpskog naroda Bosne i Hercegovine.

13 Znači, puno smo govorili o ovim prioriternim ciljevima kojih je bilo
14 šest. Moje pitanje tiče se uglavnom podele grada Sarajeva. Da li Vi takav zahtev
15 smatrate nelegitimnim?

16 O: Pa ja bih rekao da to nije tako, časni Sude, i to zbog toga što taj
17 grad, koliko je meni poznato, nije nikad bio podeljen. Stanovništvo tog grada je
18 mirno živelo zajedno, Muslimani, bosanski Srbi i jedan manji broj bosanskih
19 Hrvata, plus, bilo je ljudi koji su se izjasnili kao Jugoslaveni. Ako pogledate
20 ovaj popis stanovništva iz 1991. godine, videćete da

1 pored ove tri nacionalnosti je bilo i onih koji su se izjasnili kao Jugosloveni
2 na pitanje koje su nacionalnosti. Dakle, ja lično nisam video nikakvog razloga,
3 nikakvog veštačkog razloga da se grad podeli.

4 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] U redu. Vi ste takođe govorili o
5 Vašem ličnom iskustvu. Rekli ste da ste tokom oktobra 1992. godine i sami bili u
6 Sarajevu.

7 O: Ne mislim da sam precizirao vreme, ali tokom tog perioda smo posetili
8 Sarajevo, tako je. Ne bih mogao da tvrdim da je bilo u oktobru ili septembru,
9 ali tokom tog perioda sam posetio Sarajevo, da.

10 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] U redu. U redu. Ako sam dobro
11 razumeo, u tom trenutku je Sarajevo bilo pod blokadom.

12 O: Tako je.

13 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Kako ste Vi ušli onda u grad
14 Sarajevo?

15 O: Putovali smo ili kolima, ili smo leteli. Tada je moglo da se leti u
16 Sarajevo i iz Sarajeva avionima UNHCR-a. I u junu 1992. godine vojska bosanskih
17 Srba je predala sarajevski aerodrom mirovnom snagama UN-a. Tako da humanitarni
18 letovi kojima se dopremala hrana i osoblje su imali pristup u Sarajevo, ali samo
19 u avionima koji su pripadali ili bili iznajmljeni od strane UNHCR-a. Dakle, mi
20 smo leteli tim avionom.

21 Isto tako smo bar jednom prilikom putovali kolima iz Splita, preko Bosne
22 u Sarajevo.

23 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Da. Takođe ste rekli da ste
24
25
26
27
28
29
30

1 konstatovali da se grad granatira iz minobacača za koje ste Vi procenili da
2 ispaljuju 3.000 do 5.000 granata dnevno.

3 O: Ja lično nisam izbrojao tih 3.000 do 5.000 granata. To je samo broj -
4 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Upravo to sam hteo da pitam. Odakle
5 Vam ta informacija?

6 O: Kao što sam naveo tokom svog prethodnog svedočenja, te cifre nam je
7 dostavio UNPROFOR. To su bili vojni posmatrači UN-a koji su se nalazili u
8 Sarajevu.

9 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Vama lično su dali te cifre... hoću
10 da kažem Vi lično ste bili informisani o tim ciframa ili je to bilo preneto na
11 televiziji, u štampi i drugim medijima? Da li je to informacija, saznanje iz
12 prve ruke?

13 O: Pa, zavisi kako definišete saznanje iz prve ruke. To je bilo saznanje
14 iz prve ruke od UN-a; mi smo te cifre dobili od vojnih posmatrača UNPROFOR-a
15 koji su zvanično izvestili konferenciju o Jugoslaviji o tome. Dakle, to nisu
16 bile cifre koje smo dobili od novinara.

17 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] U redu. Takođe ste rekli da su u
18 gradu stanovale sve nacionalnosti. Srbi su živeli izmešani sa drugim
19 nacionalnostima. Znači, te granate su ciljale na koga? Da li su snage koje su
20 držale grad pod blokadom granatirale ceo grad nezavisno o tome da li se radi o
21 srpskim civilima ili drugim?

22 O: Časni Sude, Sarajevo je grad gde živi stotine
23
24
25
26
27
28
29
30

1 hiljada ljudi. Kao i u svim drugim velikim gradovima, neki ljudi su živeli u
2 velikim zgradama. Opet, kao i u svim drugim velikim gradovima, ima određenih
3 kvartova grada gde je živela uglavnom jedna skupina ili druga skupina. Recimo,
4 ukoliko pogledamo grad New York u kojem živi 7-8 miliona, i postavi se pitanje
5 gde žive crnci u New Yorku, onda bi odgovor bio da oni žive širom New Yorka. A
6 ako postavite pitanje da li postoji jedan kvart grada gde dominiraju crnci, onda
7 bi odgovor bio, da, Harlem. To je, usput budi rečeno, holandski naziv i zna se
8 da u tom kvartu 90% stanovnika su crnci. Ja mislim da je to vrlo uobičajeno u
9 velikim gradovima da određene kvartove naseljava određena grupa iako je
10 stanovništvo, generalno gledano, izmešano po gradu.

11 Recimo, Alipašino Polje, to je primer koji je često citirao doktor
12 Karadžić. On bi rekao: "Dajte Muslimanima Alipašino polje, neka im." Ja teško da
13 sam ekspert po pitanju toga gde su živeli Srbi, Hrvati i tako dalje po raznim
14 kvartovima Sarajeva. Ali da odgovorim na Vaše pitanje, reći ću Vam da je ovo
15 granatiranje imalo za svoj osnovni cilj da razdvoji ljude iz ovih područja gde
16 su ranije živeli, kao što sam ja naveo. Nema nikakve sumnje da tako veliko broj
17 granata koji je pao na grad je morao isto tako da nanese štete i srpskom
18 stanovništvu.

19 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] U redu, onda moje poslednje pitanje
20 vezano za ono što ste rekli povodom povlačenja partije SDA, tačnije povlačenja
21 potpisa partije SDA koju je predstavljao njen predsednik. On je prvo potpisao
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 taj sporazum u martu 1992., a onda povukao svoj potpis.

2 O: Tačno.

3 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Vi ste tada rekli: "Do tog momenta

4 Srbi su bili otvoreni za pregovore o mirovnom rešenju."

5 O: Možete li to, molim Vas, ponoviti?

6 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] "Srbi su bili otvoreni za pregovore

7 o mirnom rešenju."

8 O: Ja se ne sećam da sam to rekao. Ali, ako tako stoji u zapisniku.

9 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Ali, koje je Vaše mišljenje? To je

10 jedna konstatacija, možda sam ja pogrešno razumeo. Da li potvrđujete da su do

11 marta 1992. bosanski Srbi bili otvoreni za pregovore? I onog momenta kada je SDA

12 povukla svoju suglasnost i svoj angažman, da su se od tog momenta događaji

13 počeli razvijati u drugom pravcu?

14 O: Povlačenje potpisa nije dovelo do toga da se stvari krenu razvijati u

15 drugom pravcu zato što su se pregovori nastavili bar do maja ili juna. I da

16 upotrebim tačne reči gospodina Stewarta, ti pregovori su tekli neprekidno i

17 završili su se neuspehom. Ali događaji krajem marta su bili samo jedna faza u

18 pregovorima; tu nema nikakve sumnje.

19 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Da, ali ako možemo ovako reći

20 shematski, da li je to bila prekretnica, taj datum? Da li je to bio odredišni

21 dan?

22 O: Uz dužno poštovanje, mislim da je to prejaka formulacija da se to

23 nazove prekretnicom, zato što su ti pregovori stalno bili u toku, neprekidno.

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Možda ja, ipak, nisam bio dovoljno
2 jasan. Ja Vam kažem da sam imao utisak, kad sam Vas slušao, da ste rekli da su
3 Srbi bili spremni da pregovaraju do kraja marta 1992.

4 O: Oni su pregovarali. Sve strane su pregovarale. A, sad, da li su Srbi
5 pregovarali *bona fide* ili ne, to je teško reći jer ja nisam učestvovao u tome.
6 Ono što ja želim da Vam kažem u odgovoru na Vaše pitanje je da navedem da iako
7 je to bio jedan važan trenutak, to povlačenje potpisa, to nije dovelo do prekida
8 pregovora zato što su se pregovori nastavili.

9 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Tu se radi o nečem drugom. Radi se o
10 ratničkom stavu, o pribjegavanju oružju. Jedna stvar je da se nastave pregovori,
11 a druga stvar je što se od određenog momenta pribegava oružju.

12 O: Mislite Srbi?

13 SUDIJA EL MAHDI: /prevod engleskog transkripta: "Da."/

14 O: Da. zato što su oni pribegli oružju. Videli smo da su se dizale
15 barikade po Sarajevu i dobili smo tačne podatke od posmatrača Evropske zajednice
16 o etničkom čišćenju. Tako da to je bio jedan postupak koji je imao dve faze, dva
17 koloseka.

18 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Hvala Vam.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Okun, ja imam za Vas isto
20 nekoliko pitanja. A moram i da se organizujem kao gospodin Tieger. Ja ću Vas
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 uglavnom pitati za neka pojašnjenja.

2 Vi ste govorili o konsenzusu u donošenju odluka kada ste govorili o
3 sastanku od 6. januara od 1993. godine. Da li sam Vas ja dobro shvatio da Vi
4 smatrate da ovo traženje, zahtevanje konsenzusa u donošenju odluka gde nijedna
5 od nacionalnih grupa ne bi imala većinu, bi zapravo dovelo do paralize državne
6 strukture?

7 O: Tako je.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle, to nije bio mudar predlog uopšte?

9 O: Tako je.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vi ste više puta koristili termin
11 "etničko čišćenje", a to je prilično širok koncept, i stoga bih želeo da čujem
12 od Vas šta spada u okvire tog koncepta, a što po Vašem mišljenju nije etničko
13 čišćenje. Dakle, sugerisao bih da s jedne strane to može da podrazumeva ubijanje
14 svih ljudi određene nacionalnosti, a s druge strane to može da predstavlja da se
15 te ljude uveri da je za njih bolje da odu iz tog područja. Sad, ja ne govorim o
16 sredstvima, već samo želim da kažem da pokušavam da shvatim obim i domet tog
17 koncepta.

18 Kada Vi kažete "Mi smo videli kako se sprovodi etničko čišćenje", rekli
19 ste da ste videli na terenu kako ljudi odlaze, kako ljude zatvaraju i tako
20 dalje. Da li, po vama, ima neki nenasilni mehanizam, način da se bez pretnje
21 nasiljem ili oružjem to uradi i da i dalje to potpada pod koncept etničkog
22 čišćenja ili, po vama to mora da bude sprovedeno uz nasilje bez obzira da li se
23 radi o proterivanju, o zlostavljanju, o ubijanju ili pretnji da će se to raditi

24

25

26

27

28

29

30

1 ukoliko ljudi ne odu s područja? Da li, po Vama, etničko čišćenje podrazumeva i
2 nenasilne mehanizme sprovođenja toga?

3 O: Hvala, časni Sude. Mislim da sam razumeo Vaše pitanje. Ja bih rekao
4 da spektrum koji pokriva ovaj termin "etničko čišćenje" nužno mora da uključi
5 bar zastrašivanje, onemogućavanje da se živi, usmene pretnje da će biti
6 korišćeno nasilje kao što ste Vi naveli. S druge strane spektruma bi svakako
7 bila smrt. Tokom tog perioda čulo se, primetilo se, videlo se kod stotina
8 hiljada raseljenih Muslimana, o tome kako su se koristili svi ovi mehanizmi i
9 modaliteti protiv njih.

10 Mi, pregovarači smo imali i prethodno iskustvo, doduše ograničenog
11 stepena, naročito kad se radi o aktivnostima Srba u istočnoj Slavoniji i
12 Hrvatskoj 1991. godine gde smo mogli da vidimo svojim očima, a mogli smo i da
13 dobijemo tačne podatke o tome. Kao što sam i rekao, mi smo bili u Vukovaru onog
14 dana kad je pao. Mi smo pokušali da izdejstvujemo da JNA pusti zatvorenike iz
15 bolnice, a oni su ih izveli i pobili. Dakle, mi smo bili svesni onoga što se
16 događalo ranije.

17 Sad da se vratim na Bosnu i Hercegovinu. Bilo je jako puno izveštaja od
18 očevidaca, od međunarodnih posmatrača, novinara i tako dalje, o čitavom nizu
19 prisilnih mera koje su koristili bosanski Srbi da bi sproveli etničko čišćenje.

20 Isto tako smo imali primer zahteva Skupština bosanskih Srba koji je,
21 zapravo, potpisao gospodin Krajišnik. Taj zahtev je bio upućen JNA u kojem se
22 tražilo da se pomogne bosanskim Srbima. Ja ovde reč "pomogne" stavljam pod
23 navodnike zato što standardni postupak za etničko čišćenje je bio taj da se prvo
24 izazovu nevolje, da se otpočne neka akcija, *aktion* kao što kažu Nemci, a onda da

1 se pozove JNA da dođe da bi navodno razdvojila strane ili da bi zaštitila
2 lokalno srpsko stanovništvo. I to je bio standardni izgovor. Da je JNA ušla u
3 ovu opštinu, da je JNA otišla u Foču, u Višegrad, u Zvornik "da bi zaštitila
4 lokalno srpsko stanovništvo", a to zapravo nije bila istina. To nije bilo tačno.
5 Oni su došli tamo da bi sarađivali sa neredovnim srpskim snagama u vršenju
6 čišćenja Muslimana ili Hrvata, zavisno od slučaja. I to je bio scenario koji se
7 stalno vrtelo i koji smo mi mogli da primetimo.

8 Dakle, da bih rezimirao, časni Sude, ja mislim da je uvek postojalo
9 zastrašivanje, prisila, nasilje, sila koji su se koristili u tom postupku, a
10 civili - muškarci, žene deca - koje su držali u centrima za zatvaranje - i
11 imajte na umu da je njih bilo na hiljade i hiljade - su bili posledica te
12 aktivnosti. Oni nisu dobrovoljno napustili svoje domove.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Hteli smo da znamo kako da
14 protumačimo ovaj izraz koji ste Vi koristili tokom svog svedočenja

15 O: Da.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vi ste nam rekli šta ste Vi videli i
17 rekli ste da je svima bilo jasno tokom tog sastanka da je etničko čišćenje bilo
18 u toku, da se nastavljalo. Zatim ste rekli da ste to videli, da ste videli šta
19 je pisalo u novinama, šta je javljano na televiziji, i time ste skrenuli našu
20 pažnju na ono što se desilo i što ste Vi videli. Rekli ste 1991. godine, samo da
21 to nađem... da vidim samo gde je to bilo. Rekli ste istočna Slavonija.

22 O: Ja mislim da sam ja spomenuo Vukovar.

23 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, tako je. Jeste li videli to

1 sopstvenim očima i u Bosni i Hercegovini?

2 O: Da. Sekretar Vance i lord Owen su po povratku iz Banja Luke nas
3 izvestili o tome. Mi smo već o tome diskutovali ovde. Rekli su da su tamo videli
4 posledice etničkog čišćenja u Banja Luci i oko Banja Luke tokom svoje posete, a
5 to je bilo u jesen 1992. godine.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Kad kažete da je to moglo da se pročita
7 u novinama, da se vidi na televiziji, da li ste pod tim podrazumevali
8 uključujući lokalne novine i lokalnu televiziju ili ste uglavnom mislili na ono
9 što mi zovemo spoljni svet?

10 O: Ja sam mislio na spoljni svet.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U tom slučaju bi sad želeo da se
12 osvrnemo na karte. Vi ste rekli da karta koju je dostavila Odbrana nije bila
13 zadovoljavajuća po vama. A Vi ste znali o tome ne zato što je ta karta stigla od
14 Odbrane, već ste znali da ona nije dovoljno precizna. Dakle, da li ja dobro
15 shvatam da je ta karta zasnovana na popisu stanovništva iz 1991. godine?

16 O: Da, tako je, to na njoj stoji.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ja znam da ovde stoji 1991. godina i
18 znam da je 1991. godine bio popis stanovništva, ali pošto ja ne govorim B/H/S,
19 morao sam da proverim. A onda ste rekli da je Vaša karta bila zasnovana na
20 popisu stanovništva iz 1981. godine.

21 O: Tako je.

22 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ako sam Vas ja dobro shvatio, u tom
23 slučaju one nisu onda nešto što se može uporediti?

24 O: Te karte su 99% identične. Razlika između popisa stanovništva 1981. i
25 1991. je minimalna. Popis stanovništva iz 1991.

26

27

28

29

30

1 godine nikad nije zvanično potvrđen; mislim da sam to već rekao. Ali suštinski
2 gledano, nije bilo razlike između te dve karte. Nijedna od strana to nije nikad
3 tvrdila da postoji neka razlika između karti. A karta koju je uveo gospodin
4 Tieger, ona velika karta koju je ranije pokazivao i gospodin Stewart, ta karta
5 je isto zasnovana na popisu stanovništva iz 1991. godine. Dakle, te tri karte su
6 suštinski identične u svim bitnim parametrima. Malo drugačije prikazuju
7 realnost, kao što je i istakao gospodin Stewart.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Jedna je malo detaljnija kad je reč
9 o teritoriji, jedna je malo detaljnija kad je reč o manjinama.

10 O: Da. One na drugi način prikazuju podatke.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Puno Vam hvala na tom odgovoru.

12 O: Razlog zašto sam ja rekao da više volim da koristim kartu koju
13 nazivam karta Vlade Sjedinjenih Američkih Država, dakle ovu kartu koju sam
14 predočio Sudu, je zbog toga što su na toj karti su jasno naznačene opštine u
15 kojoj nijedna grupa nije bila u većini, odnosno, te opštine nisu obojene; one su
16 ostale bele. Tako da se odmah mogu videti, kada se pogleda ta karta SAD-a, odmah
17 se mogu videti opštine u kojima nije bilo većine.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle, na toj Vašoj karti, odnosno na
19 karti Vlade Sjedinjenih Američkih Država, da li bi recimo opština koja bi bila
20 bela po popisu iz 1991. godine imala za većinu srpsko stanovništvo?

1 O: Postojale su određene opštine u kojima je, recimo, odnos bio 49%, u
2 kojima bi jedna etnička grupa ili jedna verska grupa, kako god to nazovete, i
3 jedna i druga grupa imale 49%. E, sad, moguće je da bi došlo do pomaka od 1% i
4 moguće je da se tako nešto i dešavalo. Ja ne znam. U svakom slučaju to bi bilo
5 veoma retko.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle, to bi bio izuzetak. Vi ste takođe
7 spominjali broj granata koje su izbrojali posmatrači u Sarajevu. Spomenuli ste
8 čak i jednu brojku. No, recite nam da li ste Vi bili obavešteni o tome da se
9 radilo o razmeni vatre ili je došlo do promene situacije, odnosno, da li je to
10 bilo u jesen 1992. godine ili se pak to odnosilo i na početak borbi u Sarajevu.
11 Mislim da ste Vi rekli da je to bilo u aprilu mesecu. Dakle, da li se to odnosi
12 na čitav taj period ili pak samo na jedan određeni trenutak? Dakle, ona cifra
13 koju ste Vi spominjali? A, takođe, recite nam da li ste obavešteni o tome da su
14 granate dolazile i s druge strane.

15 O: Posmatrači Ujedinjenih nacija nakon što su stigli u Sarajevo, i kad
16 ih je bilo dovoljno kako bi mogli uopšte da broje granate, oni su takođe brojali
17 i granate koje su dolazile s muslimanske strane kao odgovor. Dakle, brojale su
18 se i granate s muslimanske strane, odnosno vatra koja je dolazila s muslimanske
19 strane. Ja mogu da Vam dam i te cifre.

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pre svega, hteo bih da Vam skrenem
21 pažnju na jedan drugi element mog pitanja. Ona cifra koju ste nam Vi dali, da li
22 se to odnosilo na čitav period od aprila do oktobra ili samo za mesec april?

1 Oprostite, mislim na mesec oktobar.

2 O: To je pokrivalo period nakon što je dovoljan broj posmatrača UN-a
3 stigao u Sarajevo kako bi uopšte fizički mogli da prebrojavaju. Mi smo te
4 podatke dobili na međunarodnoj konferenciji u Ženevi početkom septembra 1992.,
5 jer u međuvremenu nije bilo druge konferencije na kojoj smo mi učestvovali. A mi
6 smo napustili Ženevu krajem januara 1993. godine - o tome smo već razgovarali -
7 kako bismo se preselili u New York. To u suštini obuhvata period od početka
8 septembra meseca, pa sve do kraja januara 1993. godine. Dakle, od septembra
9 1992. godine do januara 1993. A posmatrači su takođe i brojali granate, odnosno
10 beležili su vatru koja je dolazila sa suprotne strane, dakle sa strane bosanske
11 armije. Dakle, imali smo i jedne i druge cifre.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Brojke koje su se odnosile na suprotnu
13 stranu, da li su to bile znatne? Odnosno, kako biste ih kvalifikovali?

14 O: Pa, ja mogu da Vam dam brojke. Evo, sa ove strane je bilo 300 do 500.
15 Dakle, sa srpske strane smo imali 3.000 do 5.000, a onda s muslimanske strane
16 300 do 500.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle, to je 1 prema 10.

18 O: Da, 1 prema 10. A takođe trebate znati da je kalibar srpskog oruđa
19 bio daleko veći. Radilo se o artiljeriji, a vojska je uglavnom odgovarala
20 /prevod engleskog transkripta: "vatrom iz pušaka i puškomitraljeza"/.

21 Postojao je jedan period koji bi trebao da spomenem. Tokom jednog
22 perioda vatra koja je dolazila od Armije Bosne i Hercegovine je možda čak bila i
23 jača, većeg intenziteta od vatre koja je dolazila od Vojske Republike Srpske,
24 dakle od vojske bosanskih Srba. Dakle, to je bilo u januaru 1993. godine kada

25

26

27

28

29

30

1 je bosanska armija preduzela jednu ofenzivu kako bi pokušala ponovo da osvoji
2 planinu Igman koja je bila pod kontrolom vojske bosanskih Srba. A Igman je, kao
3 što znamo, dominantni geografski položaj i to je strateški veoma važan položaj.
4 Upravo zbog toga su u januaru mesecu Muslimani pokušali, uložili su ozbiljan
5 napor kako bi zauzeli Igman koji su držale snage generala Mladića. Međutim, nisu
6 uspjeli u tome. Bosanski Srbi su i dalje imali kontrolu, vojnu kontrolu nad
7 Igmanom tokom čitavih borbi.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vi ste spomenuli i mitraljesku vatru i
9 vatru iz puške /prevod engleskog transkripta: "i puškomitraljeza"/, dakle, ne
10 samo teško naoružanje.

11 O: Pa, ne. Ustvari cifre obuhvataju i to. /prevod engleskog transkripta:
12 "Brojke koje smo dobili od posmatrača UNPROFOR-a uključivale su i vatru iz lakog
13 naoružanja."/

14 G. TIEGER: [simultani prevod] Izvinjavam se što prekidam, no samo kako
15 bi došlo do ispravke u transkriptu. Radi se o redovima od 23 do 25. Gospodin
16 ambasador je rekao da je kalibar srpske strane bio daleko jači, da se radilo o
17 artiljeriji, a ustvari treba pojasniti da li se radilo o vojsci bosanskih Srba -
18 to je na vrhu strane - ili pak o armiji bosanskih Muslimana.

19 O: Ne, radilo se o armiji bosanskih Muslimana koji su odgovarali na
20 vatru. Srbi su imali artiljeriju, a Muslimani su samo imali puške.

21 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala Vam na tom odgovoru.

22 A sada bih hteo, ako možete da mi potvrdite kako sam ja shvatio osnovu
23 Vašeg svedočenja pred ovim Sudom. Da li sam Vas dobro shvatio da ste Vi rekli da
24
25
26
27
28
29
30

1 čak i ako ciljevi politički nisu nužno bili krivi ciljevi, ti politički ciljevi
2 s obzirom na okolnosti se nisu mogli postići bez upotrebe sile. Dakle, kada bi
3 se uklonili nesrbi sa područja gde su oni bili u većini, kako su tvrdili Srbi,
4 ili sa područja gde su bili u manjini. Da li sam dobro shvatio Vaše svedočenje
5 budući da Vam je dosta pitanja postavljano o ciljevima, o petom, o šestom cilju.
6 Dakle, da li su to bili legitimni ciljevi koji nisu u suštini predstavljali
7 pogrešne političke ciljeve? Da li sam dobro shvatio Vaše svedočenje: s obzirom
8 na okolnosti kako bi se postigli ti i takvi ciljevi, da bi to nužno značilo
9 primenu sile kako bi se nesrpsko stanovništvo uklonilo sa tih područja?

10 O: Da. Dobro ste me shvatili.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Puno Vam hvala. Ja nemam više pitanja za
12 Vas. Ako neka pitanja proizilaze iz pitanja sudija, da li strane možda žele da
13 ih postave. Gospodine Tieger vidim da ste ustali.

14 G. TIEGER: [simultani prevod] Samo bih hteo da pojasnim jedan mali
15 detalj. Mislim da nije nešto što je sporno. To je proizašlo iz pitanja koje je
16 postavljao sudija El Mahdi u vezi sa sastancima sa gospodinom Krajišnikom 1992.
17 godine. Mislim da je gospodin ambasador rekao da to stoji u njegovom dnevniku, a
18 sudija El Mahdi je zatim rekao da je on mislio da se radilo samo o 18. i 19.
19 septembra. Međutim, mi smo i juče o tome govorili i svima smo skrenuli pažnju da
20 se radilo takođe o sastanku koji je održan marta 1992. godine.

21 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da.

1 G. STEWART [simultani prevod] Da. Mi smo to juče razrešili.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da.

3 Bio je onaj kratak izveštaj o sastanku koji je održan 5. marta.

4 Gospodine Stewart, da li Vi imate nekih dodatnih pitanja?

5 G. STEWART [simultani prevod] Da.

6 Dodatno unakrsno ispituje g. Stewart:

7 G. STEWART [simultani prevod] Odgovori gospodina Okuna na pitanje –

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ako stavite slušalice, onda ćete čuti
9 veoma ljubaznu molbu prevodioca da govorite u mikrofona. Naravno, ja često isto
10 mogu da pratim bez slušalica, ali upravo iz tog razloga ih i imam.

11 G. STEWART [simultani prevod] Ja nisam shvatio budući da sam se nageo
12 preko stola kako bi video šta piše na monitoru.

13 Odgovor je na 36: 16. Bolje da pročitamo ustvari i pitanje. Radi se o
14 kratkom paragrafu. Sudija El Mahdi, ustvari lakše je ako imamo i papir, inače
15 pitanje nije jasno.

16 P: Uglavnom, radi se o sastanku u Ženevi oznake R0163962. Radi se o
17 sastanku koji je održan 18. septembra u 4.20h popodne. U to vreme ste zabeležili
18 sastanak sa doktorom Karadžićem, Koljevićem, Buhom i Mišom Miloševićem. Dakle

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 sastanak koji je trajao otprilike sat i 20 minuta, no načinjena je pauza od pola
2 sata; bar ste Vi to tako zabeležili. Dakle, sastanak je trajao nekih 40, 45
3 minuta, sam sastanak.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da li ste našli taj dokument?

5 SVEDOK: [simultani prevod] Da.

6 G. STEWART [simultani prevod]

7 P: Na drugoj strani ste zabeležili da je došlo do kratke pauze, no
8 sastanak je trajao oko 45 minuta. No to nije moje pitanje, nego sam samo hteo da
9 svima bude jasno o kom delu govorimo.

10 E, sad, odgovarajući na pitanje sudije El Mahdija, da li ste dobili bilo
11 kakvu reakciju od gospodina Krajišnika u vezi s tim, a vaš odgovor je bio:

12 "Reakcija potekla od trojice bosanskih vođa, gospodina Koljevića i Karadžića
13 budući da oni govore engleski, a hteli smo da o tome razgovaramo." A na toj
14 strani stoji, trenutna reakcija gospodina Koljevića je bila: "Prigovori o
15 nedostatku pomoći za Srbe, posebno u Sarajevu i onda traži za put." A onda ste
16 Vi tokom svedočenja rekli: "Put kojim će etnički očišćeni Muslimani i Hrvati
17 biti izvedeni iz Bosne i Hercegovine. Vidite, njih su izvodili iz zemlje."

18 Dakle, ako ponovo pogledamo Vašu belešku, gospodine Okun i ono što ste
19 zabeležili, dakle ono što je rekao gospodin Koljević: "Nedostatak pomoći za
20 Srbe, a posebno u Sarajevu"; traži se "put Beograd-Užice-Goražde da se produži:

1 Foča-Trebinje". Dakle, razmišljam sad o tom putu. Beograd, Užice, ta dva mesta
2 se nalaze u Srbiji, ali u blizini granice s Bosnom i Hercegovinom. Zatim imamo
3 Goražde, opština koja se nalazi unutar Bosne i Hercegovine ako se krećete
4 jugozapadno, dakle od Užica.

5 O: To je jugoistočno od Sarajeva.

6 P: Da, od Sarajeva. Ali ako se krećete od Goražda, onda je to
7 jugozapadno, a Foča i Trebinje se nalaze pri dnu strane Bosne i Hercegovine, da
8 tako kažem. No, očigledno je, zar ne, da je to put za pomoć Srbima?

9 O: Gospodine Stewart, ja to mogu vrlo lako da Vam objasnim ako mi date
10 priliku.

11 P: Evo, imate priliku.

12 O: Pitanje je bilo kako da se bosanski Muslimani izvedu budući da su ih
13 držali i u zapadnim i istočnim delovima. E, sada: Srbi su predložili da ih se
14 odvede u Srbiju. Oni su izneli taj predlog. /prevod engleskog transkripta:
15 "Rekli su:"/ "Evo, mi ćemo ih prihvatiti, dovedite ih u Srbiju". I o tome se
16 razgovaralo ne samo jednom nego veoma često. I ta ponuda nikada nije bila
17 prihvaćena. I oni su većinom bili evakuisani u Hrvatsku. Neki jesu otišli u
18 Srbiju, da. Postojali su logori, odnosno centri. Ne mislim logori u negativnom
19 smislu. Dakle, postojali su centri za izbeglice i izbeglice jesu odlazile tamo.

1 Dakle, kada je on govorio o tome da nema dovoljno pomoći za Srbe, taj put je
2 takođe mogao da koristi i za pomoć. Ali imajte na umu da on govori o pomoći za
3 Srbe u Sarajevu. Dakle, on se žali na to da nema dovoljno pomoći Srbima, posebno
4 ne u Sarajevu. Međutim, oni jesu primali pomoć od UNHCR-a, pomoću onih
5 humanitarnih letova. Upravo ti letovi u Sarajevo su bili osmišljeni kako bi se
6 obezbedila hrana za stanovništvo u Sarajevu. Dakle nije se gladovalo. Međutim, s
7 tim se počelo tek u leto 1992. godine kada je UNPROFOR zauzeo kontrolu nad
8 aerodromom, odnosno kada je i vojska bosanskih Srba dala kontrolu nad
9 aerodromom. Dakle radilo se o vazdušnoj pomoći koja je bila najveća vazdušna
10 pomoć nakon one pomoći koja je pružena Berlinu 1948. godine, barem ako se uzmu u
11 obzir brojke. Radilo se o veoma velikoj operaciji.

12 E, sada, ono na što se žalio doktor Koljević, Nikola Koljević, ne bih
13 hteo da sad to baš negativno predstavljam, no radilo se jednostavno o lažnom
14 prigovoru buduću da se Srbima u Sarajevu pomagalo tim vazdušnim putem, a Nikola
15 Koljević je to podjednako dobro znao kao što smo i mi znali. A on jednostavno je
16 hteo da koristio onaj *tu quoque* argument: da se naš narod zlostavlja i da se
17 njima nanosi neka šteta.

18 A što se tiče bosanskih Srba koji su živeli duž reke Drine na tim
19 područjima, dakle, oni su živeli tu u blizini Srbije. Dakle nije bilo nikakvih
20 problema da se njima dostavi hrana, odnosno, da dodam i to da im se dostavi
21 municija preko reke Drine kako bi im se pomoglo. Radilo se o pokušaju od strane
22 rukovodstva bosanskih Srba da izazovu određene simpatije kad to, ustvari, nije
23
24
25
26
27
28
29
30

1 bilo prikladno.

2 P: Gospodine Okun, Vas se konkretno pitalo u vezi sa tom zabeleškom koju
3 ste Vi na činili u Vašem dnevniku o putu kada je gospodin Koljević pitao za taj
4 put, a Vi ste odgovorili da je on mislio na put kojim će etnički očišćeni
5 Muslimani i Hrvati biti izvedeni iz Bosne i Hercegovine. Drugim rečima, Vi
6 kažete da je gospodin Koljević govorio kojim putem će se izvesti etnički
7 očišćeni Muslimani i Hrvati iz Bosne i Hercegovine.

8 E, sad, bez obzira na ovo drugo objašnjenje koji ste ponudili, ja Vam i
9 dalje tvrdim da je veoma jasno da je ono o čemu je govorio gospodin Koljević, a
10 što je tu zabeleženo, da je on ustvari govorio o putu kojim bi stigla pomoć. On
11 nije govorio samo o Sarajevu, jer Foča i Trebinje nisu Sarajevo. Pre svega, on
12 traži za put da se proširi. Nije nešto što on nudi. On traži. A osim toga, taj
13 put počinje u Beogradu kao što se tu i navodi, dakle Beograd, Užice, Goražde, i
14 on traži da se taj put produži skroz do Trebinja, dakle do samog juga Bosne i
15 Hercegovine. Očigledno da je on o tome govorio, zar ne?

16 O: Pa, rekao bih, kao što sam i ranije rekao, da je delimično i to imao
17 na umu, jer mi smo to tako i shvatili, dakle da je delimično i to imao na umu.
18 Čak je i moguće da je to ustvari bio i njegov glavni cilj kada je to izneo i
19 rekao. No, mi smo svi shvatili, a to možete i videti na osnovu odgovora gospođe
20 Ogate. Vi to niste rekli, ali ja ću sada pročitati. Ona je rekla da je bilo

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 "68 vazdušnih evakuacija s područja Banja Luke". Dakle, mi smo uopšteno govorili
2 o evakuaciji ljudi iz Bosne i Hercegovine. I tu možete da vidite kako je gospođa
3 Ogata to shvatila. Ona uopšte nije direktno odgovorila na ono što ste Vi malopre
4 izneli. Ona uopšteno tu govori o tom pitanju, a to sam i ja pokušao da učinim
5 prilikom davanja svog odgovora pre nekoliko trenutaka, da ukažem na to da se
6 govorilo o opštoj situaciji. I mi smo dosta često vodili ovakve razgovore sa
7 stranama, i jedna i druga strana je vrlo dobro shvatala u kom smeru se kreće
8 razgovor i na šta se cilja.

9 P: Da, ja nisam pročitao ono što je rekla gospođa Ogata, nisam pročitao
10 naglas, no... radi se o Vašoj zabelešci, no uzimajući u obzir kontekst i ono o
11 čemu se razgovaralo, ja Vam kažem da ono što postaje veoma jasno i očigledno
12 jeste da ono što je gospođa Ogata objašnjavala je ustvari ono što je nju najviše
13 interesovalo, razlog zbog koga je ona uopšte bila na tom sastanku.

14 E, sad, nakon one intervencije gospodina Koljevića, gospođa Ogata je
15 ustvari pokušala da vrati razgovor na ono što nju zanima. Sad, naravno, ja ne
16 kažem da to nije bitna tema tog razgovora, no glavna tema je ustvari bila pomoć
17

1 Srbima. A onda drugi element je bio ono Sarajevo što ste Vi rekli i da oni
2 ustvari traže put.

3 O: Radi se o tome što svaki put je dvosmeran. Dakle imamo London-
4 Southampton, Southampton-London. Dakle, dvosmeran pravac.

5 E, sada, mi možemo govoriti o putu i Nikola Koljević je mogao reći,
6 odnosno jeste rekao - i ja to ne sporim, to uopšte nije sporno - da je on u
7 svrhu rasprave rekao da treba dati pomoć Srbima, u oba pravca, dakle London-
8 Southampton. Oni su takođe nama ponudili neke stvari koje nismo do sada
9 spominjali, a to možete videti i na drugim mestima, a to je da su oni ponudili
10 da istim tim putem prime bosanske Muslimane i neke Hrvate u Srbiju, što i jesu
11 učinili.

12 Dakle, ja samo želim da kažem da se radilo o dvosmernom putu, a na
13 osnovu mog prethodnog odgovora, Vi ste možda to shvatili kao put London-
14 Southampton, a ja Vam sad, evo, ukazujem i na pravac Southampton-London, dakle u
15 oba pravca.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Jedan dio Vašeg pitanja je bio o tome da
17 je ustvari to bilo poglavlje pomoći Srbima. Sad ne vidim taj deo, ali vidim ovo

1 "pomoć Srbima". Tu se spominje Koljević. Odnosno, da li ste Vi pod Vašim
2 pitanjem mislili da su to sve bile opservacije gospodina Koljevića?

3 G. STEWART [simultani prevod] Izvinjavam se.

4 Možda sam trebao to da pojasnim. Kada sam hteo da kažem naslovlje /kako
5 je prevedeno/ poglavlja, to sam ustvari koristio figurativno. Nisam mislio baš
6 na beleške gospodina Okuna, dakle da je tu naslov u njegovom dokumentu.

7 Dakle, to je bio jedna sporedna tema opšteg razgovora.

8 Zato sam ja hteo i da kažem mala tema, ne u smislu da je to bila
9 trivijalna tema, pa sam onda koristio reč "naslov poglavlja".

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ponekad je korisno ne samo shvatiti i
11 odgovor, već shvatiti i pitanje na koje se daje odgovor.

12 G. STEWART [simultani prevod] Da, u potpunosti se slažem s Vama.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Možete nastaviti.

14 G. STEWART: /prevod engleskog transkripta: "Ne, časni Sude. Hvala."/

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Okun, budući da sudije nemaju
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 više pitanja za Vas, Vi ste završili sa svojim svedočenjem. Hteo bih puno da Vam
2 se zahvalim što ste došli ovde u Hag. Vi ste u ovoj i u drugim sudnicama proveli
3 dosta vremena. Vi ste odgovarali na pitanja jedne i druge strane, a takođe i na
4 pitanja sudija Veća. Ja Vam se na tome zahvaljujem i želim Vam sretan put kući.
5 E, sada, s obzirom na Vaše planove, ne znamo gde će to kući biti. U svakom
6 slučaju, želimo Vam sretan put bez obzira da li će to biti kući ili negde
7 drugde.

8 Sada bih zamolio poslužitelja da isprati gospodina Okuna iz sudnice.

9 [Svedok se povlači]

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Predložio bih da imamo raniju kraću
11 pauzu, a da se onda s proceduralnim pitanjima pozabavimo nakon 12.30h.

12 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite.

13 ... Početak pauze u 12.11h

14 ... Sednica nastavljena u 12.44h

15 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Izvolite sedeti.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Veće ima nameru da diskutuje o dva
17 proceduralna pitanja, a onda ostavljam stranama da one predlože eventualno neke
18 druge tačke za raspravu. Da počnemo sa onim lakšim pitanjem, a to je da se
19 suočavamo sa problemima u obradi po Pravilu 92bis i transkriptima koji se ulažu
20 u dokazni materijal. Ja sam tražio pomoć od Sekretarijata. I juče, kako sam
21 saznao, su se strane sastale sa predstavnicima Sekretarijata, jer u ovom
22 trenutku su izjave priložene uz podneske kojima se traži da se te izjave usvoje,
23 ali ne dobijaju nikakve brojeve, nikakvu oznaku.

24 Čuo sam sad opet onu muziku koja mi je poznata, koja označava da se
25 uključio program *Windows* na kompjuteru.

1 Dakle, koliko sam ja shvatio, strane su se složile da bi sav dokazni
2 materijal bio tu – opet čujem muziku –

3 G. STEWART [simultani prevod] Oprostite, morao sam to da uradim da bi
4 isključio ton na kompjuteru. Oprostite ponovo.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Za poslednje dve i po godine koliko sam
6 ja na sudu nismo nikad čuli tu kompjutorsku muziku, a sada ovde za dva dana smo
7 je čuli tri puta. Tako da ako postoji mogućnost da se to izostavi, bilo bi
8 dobro.

9 G. STEWART [simultani prevod] Da, ali ona krivica od juče je bila
10 krivica Tužilaštva /prevod engleskog transkripta: "druge organizacije"/.

11 Ali, jasno nam je što želite da kažete.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle, trebalo bi da se sav dokazni
13 materijal okupi na istom mestu. I koliko sam ja shvatio, strane su se složile da
14 će ove izjave i transkripte dostaviti u elektronskom obliku, a onda će ovaj
15 elektronski oblik dobiti broj dokaznog predmeta.

16 Jedan od razloga što smo promenili ovaj sistem je i taj što kada se
17 dokazni predmeti prilažu uz izjave ili uz ove transkripte, malo je neobično da
18 nemamo broj za onaj originalni dokument, ali imamo za priloženi dokazni
19 materijal. Dakle ono što ide uz te izjave, i transkripti će dobiti isti broj
20 kao i dokazni predmet samo što će biti označeni sa A, B, C i tako dalje.

1 I koliko sam ja shvatio, obe strane su se složile da se uvede ovaj
2 sistem, a naročito Tužilaštvo.

3 G. STEWART: [simultani prevod] Da, obojica imamo tako iskristalisane
4 stavove o ovom pitanju da smo obojica ustali.

5 G. HARMON: [simultani prevod] Časni Sude, ja nisam bio upoznat s tim da
6 smo se mi složili oko ovoga. Znam samo da je bio jedan predlog.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, ja sam mislio da bi bilo mudro kad
8 bismo svi o ovome praktično prodiskutovali. Koliko sam ja shvatio, sastali su se
9 pravni referenti i Tužilaštva i Odbrane, tako da oni koji se bave ovim poslom
10 znaju kako treba da se dogovore. Ja nisam nikakav stručnjak u lancu komande, ali
11 jasno mi je da možda ovaj dogovor između pravnih referenata po praktičnim
12 pitanjima može da bude dovoljan.

13 G. HARMON: [simultani prevod] Naš pravni referent nam je rekao o tome i
14 mi smo se složili da onda i mi o tome prodiskutujemo kad budemo našli vremena.

15 G. STEWART [simultani prevod] Da, tako je. To je bio stav. Gospođa
16 Čmerić se nije sastala sa njima juče. Ja se ne žalim, nego samo kažem da treba

1 još da prodiskutujemo o ovome.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod]. Da. Hteo sam da Vam predložim da imamo
3 kompletan set svega onoga što je ušlo u dokazni materijal, bez obzira da li se
4 radi o dokumentima na papiru ili u elektronskom obliku, i da se onda tome dodele
5 brojevi. To je broj jedan. Druga stvar je da u slučaju kada su i Veće i druga
6 strana već dobili pismeni dokument i onaj propratni materijal koji ide uz njih
7 po Pravilu 92bis, da bi možda bilo dobro kako bi sve to bilo uniformno da ono
8 što nije na papiru da se to odštampa, tako da bude sve ujednačeno.

9 U svakom slučaju želeo bih da čujem šta misli jedna i druga strana. Da
10 li biste mogli da nam iznesete svoj stav za tri do pet dana, recimo da kažemo za
11 nedelju dana?

12 A onda sledeće pitanje je zajednički predlog jedne i druge strane da se
13 ne zaseda do kraja jula. Predlog koji se nalazi – samo da nađem – u dopisu od
14 10. maja koji nosi naslov "Diskusija između Tužilaštva i Odbrane u predmetu
15 *Tužilac protiv Krajišnika*" i predlog za raspored rada, za diskusije o opštinama
16 i o veštacima.

17 Dakle, Veće je već najavilo stranama da bismo mi pristali na ovaj
18 predlog i da bismo želeli da budno motrimo razvoj događaja. A sada bih želeo da
19 objasnim stranama zašto Veće s jedne strane nije da je protiv ovog predloga,

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

petak, 25.06.2004.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o originalnom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti uskladena sa transkriptom na engleskom jeziku.

1 ali pristupa veoma obazrivo tome ne želeći da izgubi dopunsko vreme.

2 Molim da se sada stavi na grafoskop kalendar.

3 Ono što sam ja uradio, stavio sam na ovaj grafikon sve one dane kada smo
4 mogli da radimo, ne računajući praznike, i isto tako koliko dana smo i radili.
5 To se vidi na ovom kalendaru. Takođe možete da vidite da smo zasedali 46 dana -
6 a sad molim da se malo zumira tako da ja to mogu da pročitam - kao i da smo
7 mogli da radimo još narednih 55 dana. To je ovo što je označeno crvenom bojom.
8 Dakle, mogli smo da radimo još 55 dana.

9 Ne može se reći da smo izgubili to vreme u sudnici. Mi smo izgubili to
10 vreme u sudnici, ali je to vreme bilo upotrebljeno zato da bi Odbrana se još
11 bolje upoznala sa predmetom, a s druge strane isto tako u tom vremenu je bilo
12 nekih kontakata između Odbrane i Tužilaštva da bi se neka svedočenja izbacila sa
13 spiska svedočenja koja će se čuti uživo i da bi ušla nekim drugim mehanizmima u
14 dokazni materijal.

15 Dakle, da se vratimo na ovaj predlog strana da se ne zaseda tokom jula i
16 na njihov predloženi raspored o tome kako oni nameravaju da nastave dalje
17 kontakte. To se uglavnom bavi dokazima koji se tiču onoga šta se događalo u
18 opštinama, a ne onim kakav je bio vertikalni lanac komande. I isto tako se tiče
19 nekih konkretnih delova svedočenja svedoka veštaka i onoga što u tom svedočenju
20 prihvata i jedna i druga strana.

1 Ja sam pripremio ovaj kalendar samo da bih vama predložio kakav je odnos
2 između onih dana koliko smo zapravo radili i onih dana kada smo mogli da radimo,
3 a nismo. Pogledajte, recimo, prošli decembar kada smo mi raspravljali o tome
4 kada da počnemo suđenje. Tada nije prošlo nezapaženo to što je Odbrana rekla da
5 im je potrebno još 70 dana od 2. februara. Tada je Odbrana takođe predložila da
6 se ne zaseda u proleće kako bi se Odbrana pripremila. Zatim je bio ovaj drugi
7 predlog da se počne, da se radi 18 dana, a onda je taj raspored bio više puta
8 menjan, uglavnom po zahtevu Odbrane, a nedavno i po zajedničkom zahtevu i jedne
9 i druge strane upućene Veću.

10 Sada bih želeo da pogledamo šta bi to značilo za ovo suđenje nadalje.

11 Ovako bi izgledala ova slika kad bismo mi pristali na ovaj predlog
12 strana. Za sada smo skloni da pristanemo. Vidimo da bi odnos između vremena
13 provedenog u sudnici i vremena provedenog van sudnice u pripremama, u kontaktima
14 između strana se promenio.

15 Imajući na umu da je u decembru Odbrana rekla da joj je potrebno još
16 dopunskih 70 dana. Da smo pristali na taj predlog, mi bi do letnjih praznika
17 izgubili 80 dana rada, odnosno ne bismo toliko bili u sudnici. Ja znam da ovih
18 70 dana koliko je tražila Odbrana u decembru su bili dani predviđeni za njihovu
19 pripremu. Isto tako znam da je bilo naglašeno da je Odbrana tada predložila da

1 se radi na početku 18 dana, a onda da im se da jedan period od nekoliko nedjelja
2 za dalju pripremu.

3 Isto tako sam svestan toga da ovih 80 dana nisu bili samo korišćeni za
4 pripreme već i za kontakte i za pregovore između strana. Ali krajnji rezultat je
5 takav da ukoliko se pridržavamo ovog predloga, onda Veće treba da razmotri da li
6 vreme koje će se nadalje uštedeti, jer do sada nismo uspjeli da smanjimo vreme
7 provedeno u sudnici zahvaljujući ovim pripremama i pregovorima, iako je bilo
8 očekivanja da će do toga doći ukoliko dozvolim stranama da nastave svoje
9 vansudske kontakte. A odnos između zelenih dana koje smo proveli u sudnici i
10 crvenih dana koje nismo ne može da i dalje bude ovakav, a da to ne proizvede
11 neke rezultate. Veće, naravno, ne može da prisili strane da se oko nečega
12 dogovore. Jedino što Veće može da uradi je sledeće: da kaže da ukoliko se strane
13 dogovore oko nekih činjenica, ukoliko na to potroše određeno vreme, ali na kraju
14 to uštedi vreme provedeno u sudnici, uštedi u tom smislu da neki svedoci ne
15 moraju da dolaze u Hag, onda će to na kraju proizvesti jednu značajnu uštedu u
16 ukupnom vremenu provedenom u sudnici. I mi ćemo to svakako ceniti.

17 Ako sad pogledam ovaj vaš predlog o tome kako dalje da teku kontakti
18 između strana, što treba da se uradi u julu, rekao bih da ako radite istom
19 brzinom kao i do letnje pauze, da će vam trebati još nekih osam do devet
20 nedjelja da nastavite vaše kontakte i da nastavite razgovor o preostalim

1 opštinama i preostalim svedocima veštacima.

2 To znači da ako ne radim u julu i ako vi nastavite sa ovim vašim
3 kontaktima i posle letnje pauze, ceo taj rad mora biti na kraju uspešan zato što
4 se potrošilo puno vremena van sudnica kada nismo saslušavali svedoke, kada se
5 nisu izvodili dokaz, što će svakako dovesti do produžetka ovog ukupnog roka koji
6 je potreban Tužilaštvu za izvođenje dokaza. Tako da usled svega toga Veće želi
7 vrlo pažljivo da prati da li je došlo do nekih rezultata posle svih ovih
8 pregovora među stranama koji opravdavaju ovo vreme provedeno izvan sudnice, zato
9 što mi ne možemo prvo da provedemo i da potrošimo 12 nedjelja na pregovore, na
10 kontakte i onda da kažemo: "Znate šta, nismo postigli nikakav rezultat i sad
11 moramo sledećih 14 nedelja da provedemo u sudnici da bismo to nadoknadili".

12 Iz tog razloga Veće insistira na tome da budno prati razvoj i napredak
13 ovih pregovora i kontakata, jer ako pogledamo ovde Tužilaštvu je dato 450 sati
14 za izvođenje dokaza. Do sada smo saslušavali svedoke, sve zajedno nekih 175
15 sati, što baš nije puno. S druge strane, Veće je takođe konstatovalo da do sada
16 se Tužilaštvo pridržavalo onih navedenih rokova za koje su rekli da će im
17 trebati da obave glavno ispitivanje. Naravno, do sada je samo Tužilaštvo i
18 izvodilo dokaze, i sve zajedno je uštedeno 25% vremena koje je prvobitno
19 traženo. Naravno da nije svejedno koliko je vremena uštedeno na svakom svedoku,

20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
petak, 25.06.2004.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o originalnom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti uskladena sa transkriptom na engleskom jeziku.

1 da li 25 sati ili 6 sati. Ali u svakom slučaju se Tužilaštvo pridržavalo
2 prvotnih rokova. Isto tako i Odbrana uglavnom se pridržavala onog pravila o 60%
3 vremena. Ali ukupan napredak koji je ostvaren do sada nije takav da bi opravdao
4 dalju blanko dozvolu za neograničeno vreme provedeno van sudnice. Vidite da
5 imamo sličan broj crvenih dana u ovom predloženom kalendaru za septembar,
6 oktobar i novembar što bi takođe dovelo do smanjenja vremena izvođenja dokaza,
7 naročito dokaza uživo kada svedoci dolaze u sudnicu da svedoče.

8 I uglavnom usled ovoga, Veće je, doduše uz nešto oklevanja, ipak reklo
9 stranama da će u petak, 9. jula, dakle posle dve nedelje, Veće očekivati da
10 strane izveste o tome kakva su njihova očekivanja oko toga oko čega se mogu
11 dogovoriti. Isto tako, mi smo želeli da nam strane kažu kakva su očekivanja,
12 koliko će nam to uštediti vremena u sudnici. Koliko svedoka će biti skinuta sa
13 spiska svedoka koji dolaze ovamo da svedoče? Isto tako koliko se vremena može
14 uštediti na svedočenju veštaka.

15 Veće je spremno da nastavi s ovom praksom samo pod ovim uslovom. Dakle,
16 vreme provedeno van sudnice, ukoliko ono na kraju nama uštedi ukupno vreme
17 suđenja, onda će Veće biti voljno da prihvati vaš predlog koji se odnosi na
18 septembar, a možda čak i oktobar.

19 Ja sam govorio o danima. I pretpostavlja se da usled onih 18 dana
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 na početku suđenja mi smo trebali da provedemo do letnjih praznika 370 sati u
2 sudnici. A ispada da smo proveli u sudnici svega 135 sati. Stoga Veće želi da
3 objasni ne samo stranama, nego i javnosti zašto mi nećemo zasedati u julu. I
4 isto tako treba da objasnimo zašto mi smatramo da usled svega ovoga ipak neće
5 doći do produženja trajanja ovog suđenja i do donošenja presude. Isto tako, ovo
6 nam omogućava da se bavimo i nekim drugim našim zadacima i poslovima sem onoga
7 što radimo na predmetu Krajišnik.

8 [Sudije većaju]

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle, ovo je manje-više naše
10 objašnjenje zašto nismo bili odmah spremni, nego uz nešto oklevanja smo tek
11 pristali na ovaj predlog strana, i zašto mi želimo ubuduće vrlo budno da pratimo
12 razvoj događaja.

13 Da li neka od strana želi da doda nešto na ovo?

14 G. TIEGER: [simultani prevod] Ništa od strane Tužilaštva.

15 G. STEWART [simultani prevod] Da, časni Sude, mi nešto imamo. Na početku
16 Vašeg izlaganja maločas smo bili malo zbunjeni zato što ste Vi rekli da su
17 strane samo predložile da se ne zaseda u julu, a niste ništa spominjali
18 septembar. To je izazvalo priličnu konsternaciju ovde u timu Odbrane, od strane

1 mojih koleginica, a ja apsolutno delim njihovo mišljenje. A onda, kako ste Vi
2 nastavili sa Vašim izlaganjem, postalo je jasno da ste Vi samo skratili ono što
3 ste nameravali da kažete, i postalo je jasno da ovaj predlog koji su strane
4 podnele Veću obuhvata ne samo jul – naravno i one tri nedelje letnje pauze u
5 avgustu – i ceo septembar. Tako da ona konsternacija koju smo osetili na početku
6 je bila ublažena Vašim daljnjim izlaganjem.

7 Mi već nedeljama, časni Sude, izražavamo svoj stav, a to je da smo mi
8 odlučni da ovom projektu pridemo na jedan konstruktivan način. Stoga ćemo se
9 ograničiti na samo dva ili tri komentara. Jedan je opšte prirode.

10 Časni Sude, mi uvek ćemo sebi ostaviti to pravo koje ćemo izneti pred
11 Veće u prikladan trenutak da ukoliko mi budemo smatrali da ovo dalje nema
12 konstruktivnu prirodu, da ćemo onda u skladu sa okolnostima koje budu postojale
13 u tom trenutku izneti svoje mišljenje, uvek se rukovodeći time da gospodinu
14 Krajišniku je neophodno omogućiti pravedan postupak, pravedan u smislu koje je
15 nama potrebno za pripremu. A onda ćemo to svakako korigovati u skladu sa

1 okolnostima i ništa od ovoga što se sada kaže ne može se smatrati konačnim jer
2 kao što znate uvek svaki zahtev treba prilagoditi okolnostima koje u tom
3 trenutku postoje. To je prvi naš komentar.

4 I on je povezan sa drugim komentarom, a to je nešto što se Vi nekoliko
5 puta spominjali i nešto što je Odbrana vrlo jasno iznosila pred Veće i to
6 javno. Javno se o tome razgovaralo između Odbrane, Tužilaštva i Veća, a to je
7 da je Odbrana uvek odbijala, i da će nastaviti to da radi, taj stav da mora da
8 se dovede u ravnotežu ovo vreme provedeno van sudnice i vreme koje se time
9 uštedi. Vi znate da je fundamentalna točka to da se mora omogućiti adekvatno
10 vreme za pripremu i jednoj i drugoj strani. Vi se sećate, mi smo ovaj predmet
11 počeli dosta sporo, Vi ste nekoliko puta to naglasili. Možda je to izgledalo
12 dosta sporo za Vas, ali za nas uopšte nije izgledalo sporo. Ja čak mogu reći da
13 nisam nikad bio ni u jednom predmetu za koji mi se činilo da je manje usporen.
14 Naprotiv, to je sve teklo veoma brzo, tako da tih 18 dana, to je bio apsolutni
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

petak, 25.06.2004.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o originalnom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti uskladena sa transkriptom na engleskom jeziku.

1 limit na koji je mogla da pristane ova Odbrana, ne samo fizički, već i mentalno.
2 Tako da ono što za Vas izgleda kao možda spori početak, svakako nije spori
3 početak za nas. To je jedno potpuno drugačije gledište. Mi na ovo gledamo sa
4 drugih pozicija.

5 Dakle, imajući na umu ova ograničenja, moj treći komentar je taj da ste
6 Vi tačno rekli da nemate pravo da prisilite strane na sklapanje bilo kakvog
7 sporazuma. Jedino što Veće može da uradi je to da nas podstakne da mi pokušamo
8 da nađemo neki dogovor. I mi mislimo da smo već prilično dosta razgovarali,
9 Tužilaštvo i Odbrana, i da smo zahvaljujući tome uspjeli da izradimo jedan
10 okvirni sporazum, da smo uspjeli da se dogovorimo vezano za neke teme koje će
11 verovatno na kraju dovesti do uspešnog rezultata.

12 Vi ste već rekli da ima nekih pitanja koja se tiču vertikalnog lanca
13 komande. Moram Vam reći da ostavljajući to po strani, ima jako puno pitanja
14 koja se tiču opština gde mi nismo blizu toga da postignemo dogovor sa
15 Tužilaštvom. I gospodin Krajišnik je svakako zainteresovan da mu se da jedna
16 pravedna šansa da iznese svoju odbranu. Njemu ne ide nikako u korist to da se
17 odugovlači, ali je s druge strane neophodno da to bude izvedeno u takvom ritmu,
18 u takvom tempu koji bi omogućavao nama da se pripremimo i da na adekvatan i

1 ispravan način iznesemo njegovu odbranu.

2 Moram Vam reći da iako ste Vi spomenuli da ne možete vršiti pritisak na
3 strane, ovde postoji rizik od jednog indirektnog ili implicitnog pritiska. I ja
4 Vas uveravam da mi vrlo konstruktivno prilazimo ovom problemu, ali je važno
5 napomenuti da mi osećamo kako nam Vi, da upotrebim ovu metaforu, dišete za vrat
6 i nadgledate naš rad. Ne morate se brinuti. Ukoliko nama bude potrebno više
7 vremena, mi ćemo odmah Vama da se obratimo ukoliko okolnosti budu takve. Ukoliko
8 za dve ili tri nedelje mi ustanovimo da nam je potrebno još vremena,
9 obavestićemo Vas o tome odmah.

10 Ali moram Vas upozoriti da se nama ne dopada ovaj komentar da ukoliko se
11 ne ostvari ova ušteda na vremenu, ukoliko ne budem dovoljno produktivni,
12 ukoliko ne budemo u stanju da pokažemo rezultat u ovoj boji, u onoj boji dana

petak, 25.06.2004.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o originalnom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti uskladena sa transkriptom na engleskom jeziku.

1 provedenih u sudnici, van sudnice... Vi ste rekli da smo mi radili samo 175 sati
2 u sudnici. Ja Vam moram reći da se meni to ne čini uopšte loše. Ja mislim da
3 nama treba čestitati svima da smo i to uspjeli da postignemo. Ukoliko za dve ili
4 tri nedelje Vi nama kažete, "pa vi se niste dovoljno sporazumeli, niste dovoljno
5 uštedeli vremena, bilo je 23% ovoga ili onoga", nismo postigli dobar odnos,
6 ukoliko nas naterate da se vratimo nazad u sudnicu, ja Vam moram reći da ovo
7 nije najefikasniji način da se vodi suđenje. To je naš stav. I na kraju krajeva,
8 pravednost i efikasnost su ključne tačke svakog suđenja, s tim što je pravednost
9 suđenja ipak dominantan faktor.

10 Časni Sude, mi imamo tu obavezu i svesni smo nje da moramo stalno da
11 obaveštavamo Veće o tome kako teku naše pripreme, ali ta analiza ne treba da
12 oduzima od onog našeg napora da se, zapravo, i pripremimo za suđenje. Tako da
13 tu treba održavati jedan uravnoteženi odnos. Mi ćemo učiniti sve, bićemo vrlo
14 revnosni u ispunjavanju ove naše obaveze, ali se nadamo da Vi nećete suviše
15 striktno da se pridržavate ovog računovodstvenog principa, ako mogu tako da ga
16 nazovem, vezanog za to koliko je vremena uštedeno i šta se postiglo, a da

1 nećete uzeti u obzir ove druge faktore o kojima sam Vam govorio. Jer to inače ne
2 bi bio produktivan način rada. Kao što znate, mi od samog početka naglašavamo da
3 je nama potrebno dopunsko vreme. I moram reći da smo mi pristali na ove kontakte
4 sa Tužilaštvom i da je to sve proizvelo ovaj konstruktivni okvir, plan rada, i u
5 ovom trenutku svaka nedelja nam je dragocena.

6 Dakle, imajući na umu sve ovo što sam sada izneo, želim da Vam kažem da
7 mi ostajemo pri tome da ćemo se uvek konstruktivno držati naših obaveza. Ali,
8 moram da kažem u ime Odbrane gospodina Krajišnika da nam je uvek potrebno
9 nekoliko dana da se bavimo čak i najsporednijim stvarima. I to se mora uzeti u
10 obzir kad se donosi konačna odluka. A ja ću i dalje da Vas uveravam da smo mi i
11 do sada investirali jako puno vremena i napora da bismo došli do ovog
12 konstruktivnog predloga i da ćemo nastaviti.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala, gospodine Stewart. Hteo bih da
14 iznesem nekoliko komentara u vezi sa ovim. Pre svega, trebalo bi biti jasno i
15 jednoj i drugoj strani da se ne radi o računovodstvenoj evidenciji, već se radi
16 o tome na koji način doći do konačne odluke u ovom predmetu, a da se optuženom

1 omogući pravično suđenje. Jer pravično, pravedno suđenje je nama prioritet. No,
2 istovremeno i ova institucija i ovo Veće je odgovorno za to kako se raspolaže
3 sredstvima međunarodne zajednice.

4 Jer ako pogledate onaj kalendar koji sam Vam bio predočio, dakako nakon
5 šest meseci je Tužilaštvo otprilike provelo na izvođenju dokaza 135, 140 sati. I
6 onda, ako smo mi odobrili 450, to znači da ako budemo radili ovom brzinom, za
7 izvođenje dokaza Tužilaštva će nam biti potrebno tri do šest narednih meseci, a
8 to je jednostavno nešto što nije moguće. To bi značilo dve godine i zbog toga na
9 osnovu brojki koje smo predočili Veće je sračunalo da bi izvođenje dokaza
10 Tužilaštva se okončalo početkom 2005. godine.

11 Druga stvar koju bih hteo da kažem jeste da ja u potpunosti razumem
12 Odbranu kada kaže da nije u potpunosti spremna. I ukoliko ovi razgovori između
13 strana ne dovedu do rezultata kakve bi Veće želelo, hteo bih da kažem da ćemo
14 ostaviti otvorene sve mogućnosti. No, ne treba zaboraviti da ukoliko dolazi do
15 komunikacije između strana kako bi videli da li može da se postigne određeni
16 sporazum o nekim činjenicama, barem kako Veće to shvata, to ne znači da treba
17 pregovarati osam sati dnevno, već treba raditi na pripremama u vezi sa jednom
18 određenom opštinom, zatim se treba upoznati sa svom detaljima izveštaja veštaka,
19 pa onda sesti i videti da li može da se postigne neki sporazum.

20 Stoga vreme koje se dodeljuje za tu komunikaciju, to je vreme koje će se
21 uložiti i na daljnju pripremu predmeta. Kada sam spomenuo 70 dana od početka
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 decembra, da je Odbрани bilo potrebno 70 dana, kako bi se u potpunosti
2 pripremila za suđenje, ja sam to uporedio sa onih 80 dana koje bismo odradili u
3 sudnici ukoliko bi nastavili da zasedamo i u julu.

4 Veće mora da vidi da li postoji dovoljno osnovanih razloga da se
5 prihvate ove sugestije strana, da se ne zaseda u sudnici, dakle da dozvolimo
6 stranama da oni odluče o nekim stvarima ili da odlučimo da li mi nemamo ustvari
7 dovoljno poverenja u strane i da želimo da se ovde izvode dokazi u sudnici kako
8 bismo mi saslušali sve.

9 Kada sam ja sačinjavao onaj kalendar, ja sam oklevao da li da obeležim
10 crvenom bojom sve do 9. jula ili do kraja jula. I ja sam obeležio čitav mesec
11 crvenom bojom što znači da Veće ima poverenja u jednu i u drugu stranu.
12 Činjenica da mesec septembar nije obeležen crvenom bojom, to bi moglo da se
13 shvati na način da Veće i dalje okleva, mada je to možda oklevanje koje jeste na
14 mestu.

15 Dakle, to je sve što sam hteo da kažem. Da li ima nekih drugih
16 komentara? Da li je odgovor "da"?

17 G. STEWART [simultani prevod] Trudiću se da budem kratak. Mi jednostavno
18 smatramo da se ne može izvesti matematička radnja tako što ćemo multiplicirati
19 vreme koje je Tužilaštvo provelo - 135, 140 sati - kako bi se

1 onda došlo do 450 sati.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, biću veoma kratak. Ja
3 sam čuo razne ograde, ali nisam čuo bilo koga da kaže ukoliko ne postignemo to i
4 to, onda ćemo, ne znam, nešto drugo uraditi. Dakle, na osnovu svih Vaših ograda
5 ja sam načinio ovu projekciju. E, sada, naravno, nikad se ne može znati šta će
6 se dešavati. Ne može se znati unapred šta će se dešavati, ali ja sam jednostavno
7 hteo da predočim jednu sliku. Dakle, ukoliko nastavimo istim tempom da radimo
8 kao što smo do sada radili, da bi trebalo ukupno dve godine da Tužilaštvo završi
9 sa izvođenjem dokaza. Ne bih sada hteo o tome da vodimo neku raspravu budući da
10 se jednostavno radi o jednoj uopštenoj slici, o jednoj projekciji. Ja Vam mogu
11 izneti pet razloga zašto to ne bi bilo korisno, i pet razloga zašto bi to bilo
12 korisno. Ali jednostavno ne želim da o tome sad raspravljamo.

13 G. STEWART [simultani prevod] Pa, ne, ni ja nisam hteo da o tome sada
14 raspravljamo. No, mi smatramo da ne postoji nikakva projekcija koja bi mogla na
15 taj način da se iznese. Ali, u svakom slučaju nećemo o tom sad raspravljati.

16 Što se tiče onih 70 dana koje je Odbrana spomenula u decembru mesecu, a
17 koje ste Vi takođe nekoliko puta spomenuli danas, hteli bismo da kažemo da to
18 jednostavno proizlazi iz svega onoga, budući da tada, u ono vreme Odbrana nije
19 ništa znala o ovom predmetu kako bi mogla da iznese i određene projekcije. Mi

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 smo samo malo znali o predmetu i onda smo to i naveli. Dakle tih 70 dana, to je
2 davna, davna prošlost što se tiče naših mogućnosti da uopšte shvatimo predmet i
3 da iznesemo određene projekcije u vezi sa budućim radom. Tu nema nikakve
4 vrednosti sada.

5 A što se tiče Vaše treće primedbe, časni Sude, da, Vi ste u potpunosti u
6 pravu. Mi u potpunosti to prihvatamo jer to jeste bio deo naših namjera i
7 razgovora da ćemo mi nastaviti sa pripremana, da ćemo takođe raditi u skladu sa
8 opštinama i vezano takođe i za izveštaje veštaka. Naravno, to će se preklapati i
9 nećemo reći da to se ne računa kao da je priprema. Jer, da, mi ćemo upravo se i
10 pripremati. No, hteo bih da kažem da je to samo jedan deo priprema budući da se
11 radi o veoma širokom području. I pravo da Vam kažem ja bih rado bio unakrsno
12 ispitivao ambasadora Okuna o tome kakvi su bili svi ti međunarodni pregovori,
13 sporazumi, itd., međutim, nismo jednostavno imali puno vremena.

14 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, postoji još nešto, a to su
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 oni dokumenti koji su obeleženi tokom svedočenja ambasadora Okuna, dakle, ne
2 samo dokazni predmeti, već i ona karta koja se spominjala tokom postavljanja
3 pitanja od strane sudija.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim da označite onu kartu kojom se
5 koristio svedok Okun sa oznakom P i da nam date broj.

6 GĐA SEKRETAR [simultani prevod] Oznaka će biti P214.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle, to je za kartu.

8 GĐA SEKRETAR [simultani prevod] To je oznaka karte koju je obeležio
9 gospodin Okun.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, to je ona karta na kojoj se nalazi
11 njegovo ime.

12 Međutim, imamo još neke dokazne predmete budući da i dalje čekamo da se
13 načini selekcija onih registratora. Ne registratora u vezi sa svedočenjem
14 gospodina Okuna. Dakle, postoje još neki registratori iz kojih su korišćeni neki
15 dokazni predmeti, a to smo bili odlučili da ćemo to sve zajedno obaviti. Jasno
16 je da spisak dokaznih predmeta nije u potpunosti ažuriran. No, što se tiče
17 dokaznih predmeta koji su korišćeni tokom svedočenja gospodina Okuna, mislim da
18 bismo mogli o tome sada da odlučimo.

19 Molim predstavnika Sekretarijata... odnosno, gospodine Tieger, radi se o
20 jednom ili dva dokazna predmeta, pa nam neće trebati puno vremena za to. Molim
21 sad predstavnika Sekretarijata da glasno pročita dokaze koji su korišćeni tokom
22 svedočenja ambasadora Okuna, pa ćemo mi onda doneti odluku. Ili pak želite da
23 gospođica Philpott to uradi sledeći put kad bude u sudnici?

[Raspravno veće i sekretar se savetuju]

SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle, predstavnik Sekretarijata će sada pogledati spisak koji se nalazi u njenom kompjuteru.

GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Prvi dokazni predmet P21, to je registrator koji sadrži dnevnik sa Vance-Owenove misije u Jugoslaviju. P211 jeste karta koja nosi naziv "Etnička karta Bosne i Hercegovine". P212, to su dva registratora; to su dnevници sa međunarodne konferencije o bivšoj Jugoslaviji. P213, karta, podela Bosne i Hercegovine u skladu sa predlogom Cvetković-Maček iz 1939. godine. A poslednja karta je P214 koju je predočio gospodin Okun, a koju smo ranije spomenuli.

SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, koju je doneo gospodin Okun, a ponudilo je Tužilaštvo.

A mislim da takođe postoji i jedna karta koja je dokazni predmet Odbrane.

GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Da, časni Sude.

GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Imam D22. To je odlomak iz knjige.

SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, zaboravio sam na odlomak iz knjige.

GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] A onda imamo i kartu D23.

SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle, D22 – izvod knjige lorda Owena, a D23 je karta koju je ponudila Odbrana.

GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Budući da nema prigovora, svi ovi dokumenti se uvrštavaju u dokazni spis.

1 A sada ćemo prekinuti sa raspravom na neodređeno vreme, no mislim da bi
2 trebali ponovo da se sastanemo, recimo, 9. jula.

3 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Časni Sude, postoji još jedno pitanje pre
4 nego što završimo, ako bi mogla kratko da se osvrnem na to. Radi se o tome što
5 postoji određeni materijal u vezi sa Sanskim Mostom o kome smo Tom Hannis i ja
6 razgovarali. Radilo se o dokumentima u vezi sa gospodinom Draganovićem. Vidim da
7 nam je ostalo još dva minuta, pa bi možda to mogli sada da ponudimo.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Moram reći da se ne sećam svih
9 detalja, no jedan od razloga da se to sad dogodi jeste što nećemo zasedati u
10 narednih nekoliko sedmica. Opet, razlog da se to ne uradi sada jeste taj što
11 gospodin Hannis nije ovde sa nama u sudnici. No ukoliko imate ta dokumenta tu,
12 možemo pogledati, pa videti da li možemo da se složimo. Šta Tužilaštvo misli, da
13 li biste više voleli da se to odgodi?

14 G. HARMON: [simultani prevod] Pa, ne znam koji dokumenti se odnose na
15 gospodina Draganovića. Ja znam da postoje dokumenti u vezi sa gospodinom
16 Karabegom od 98 pa do 115 koji još uvek nisu uvršteni u dokazni spis. Znam da
17 postoje dokumenti u skladu s Pravilom 92bis u vezi sa gospodinom Hidićom, ali ne
18 znam za ovo drugo.

19 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Pa radi se o tome da je ovo materijal

1 koji je u vezi sa svedočenjem gospodina Karabega, a gospodin Hannis i ja smo se
2 dogovorili, na osnovu onoga što je Veće preporučilo da uštedimo na vremenu.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Izneću jednu drugu sugestiju.

4 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Naravno, nije od značaja da to sad
5 uradimo.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ja mislim da bi strane trebale da
7 pripreme spisak svih dokaznih predmeta koji su predloženi svedocima, a koji još
8 uvek nisu uvršteni u dokazni spis. Dakle, iz bilo kog razloga, da li zato što
9 još čekamo da se izvrši odabir. No, uglavnom, postoje razlozi zašto je to
10 odgođeno, dakle, da strane načine te spiskove. I sledeći put kada budemo
11 zasedali, onda ćemo sve to zajedno rešiti kako bi svi bili dobro pripremljeni.
12 Svi se slažu? U redu.

13 Dakle, sada završavamo s raspravom. Predsedavajući sudija će se sastati
14 sa stranama 9. jula.

15 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite.

16 ... Sednica završena u 13.39h,

17 *sine die*.